# SEYYİD KUTUB FİKRİYATI VE SELEFİ ALİMLER TARAFINDAN REDDİ

HALİD ES-SELEFİ EBU CUNEYD ET-TURKİ

KİTAB VE SÜNNETE DAVET YAYINLARI

بسم الله الرحمن الرحيم

# SEYYİD KUTUB FİKRİYATI VE SELEFİ ALİMLER TARAFINDAN REDDİ

HALİD ES-SELEFİ

EBU CUNEYD ET-TURKİ

KİTAB VE SÜNNETE DAVET YAYINLARI
1436

# SEYYİD KUTUB FİKRİYATI VE SELEFİ ALİMLER TARAFINDAN REDDİ

derleme
Halid es-Selefi
Ebu Cuneyd et-Turki

tercüme
Ebu Turab Murad bin AbdurRahman es-Sivasi
AbdUllah et-Turki

yayına hazırlama ve tashih
Ebu Umeyr bin Muhammed et-Turki

irtibat:
kitabvesunnet@gmail.com

**YAYIN HAKKI İSLAM ÜMMETİNE VAKIFTIR, DİLEYEN ÇOĞALTABİLİR**

**içindekiler**

**MUKADDİME.....5**

**SEYYİD KUTUB'UN "LÂ İLÂHE İLLALLAH" KELİME-İ TEVHÎDİ'NİN TEFSİRİNDEKİ MUHALEFETİ.....10**

**SEYYİD KUTUB'UN 'RUBÛBİYET' VE 'ULÛHİYET' KAVRAMLARINI KARIŞTIRMASI.....12**

**SEYYİD KUTUB, ŞİRK VE PUTPERESTLİK.....16**

**SEYYİD KUTUB'UN İSLAMÎ TOPLUMLARI TEKFİR ETMESİ.....18**

**SEYYİD KUTUB'UN, 'ALLAH'IN ARŞ'IN ÜZERİNE İSTİVA ETMESİ' VE 'YARATTIKLARININ ÜSTÜNE YÜKSELMESİ' SIFATINI TA'TÎL ETMESİ.....21**

**SEYYİD KUTUB'UN, ALLAH'IN NEBÎSİ VE KELÎMİ MUSA (ALEYHİSSELAM) HAKKINDA TA'N ETMESİ.....23**

**SEYYİD KUTUB'UN RAŞİD HALİFE OSMAN (RADIYALLAHU ANH)'A KARŞI TAVRI.....25**

**SEYYİD KUTUB'UN MUAVİYE BİN EBİ SUFYAN VE AMR BİN AS (RADİYALLAHU ANHUM) HAKKINDA SÖYLEDİKLERİ.....27**

**SEYYİD KUTUB'UN SAHABE EBU SUFYAN (RADIYALLAHU ANH)'I TEKFİR ETMESİ.....29**

**SEYYİD KUTUB VAHDET-İ VÜCUD'U ÖVÜYOR.....30**

**SEYYİD KUTUB VE CUMA NAMAZI.....32**

**ÂLİMLERİN SEYYİD KUTUB HAKKINDAKİ SÖZLERİ…….....35**
**ŞEYH ABDULAZİZ BİN ABDULLAH BİN BAZ (RAHİMEHULLAH)'IN SÖZLERİ.....36**

**ŞEYH MUHAMMED NÂSIRUDDÎN EL-ELBANİ (RAHİMEHULLAH)'IN SÖZLERİ.....42**

**ŞEYH MUHAMMED BİN SALİH EL-USEYMÎN (RAHİMEHULLAH)'IN SÖZLERİ.....47**

**ŞEYH MUHAMMED BİN SALİH EL-USEYMÎN'İN SEYYİD KUTUB HAKKINDA SORULAN BİR SORUYA TAFSİLATLI CEVABI.....49**

**ŞEYH MUHAMMED BIN SALIH EL-USEYMÎN'E SORULAN BAŞKA BIR SORU.....53**

**ŞEYH MUHAMMED BİN SALİH EL-USEYMÎN'İN SEYYİD KUTUB'UN TEFSİRİ HAKKINDA SORULAN BİR SORUYA VERDİĞİ CEVABI....55**

**ŞEYH SALİH BİN FEVZAN'IN SÖZLERİ.....57**

**ŞEYH ABDULMUHSİN BİN HAMED EL-ABBAD EL-BEDR'İN SÖZLERİ.....68**

**ŞEYH MUHAMMED EMAN EL-CÂMÎ (RAHİMEHULLAH)'IN SÖZLERİ.....75**

**ŞEYH SALİH BİN SAAD ES-SUHEYMÎ'NİN SÖZLERİ.....81**

**HÂTİME-SON SÖZ.....85**

بسم الله الرحمن الرحيم

**M**uhakkak ki hamd Allah'adır. O'na hamdederiz ve O'ndan yardım dileriz ve O'ndan mağfiret dileriz. Ve nefislerimizin şerlerinden ve kötü amellerimizden Allah'a sığınırız. Allah kime hidayet ederse onu saptıracak yoktur ve kimi de saptırırsa ona hidayet edecek yoktur. Ve Allah'tan başka ilah olmadığına şehadet ederim. O, tektir ve ortağı yoktur. Ve Muhammed'in O'nun kulu ve resûlu olduğuna şehadet ederim.

**"Ey iman edenler! Allah'a karşı hak takvayla takva sahibi olun ve ölmeyiniz ancak müslümanlar olarak."**[1]

**"Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan eşini yaratıp ve ikisinden bir çok erkekler ve kadınlar yayan Rabbinize karşı takva sahibi olun. Ve O'nunla birbirinizden istekte bulunduğunuz Allah'a karşı takva sahibi olun ve akrabalık** (bağlarını koparmaktan sakının)**. Muhakkak ki Allah, sizin üzerinizde gözetleyicidir."**[2]

[1] Âl-i İmran Suresi, 102. ayet

[2] Nisa Suresi, 1. ayet

**"Ey iman edenler! Allah'a karşı takva sahibi olun ve doğru söz söyleyin. Sizin için amellerinizi islah etsin ve sizin için günahlarınızı mağfiret buyursun. Ve kim Allah'a ve Resûlu'ne itaat ederse, gerçekten** (o) **azîm başarıyla başarıya ulaşmıştır."**[3,4]

Emmâ ba'du: Muhakkak ki sözün en doğrusu Allah'ın kitabıdır ve yolların en güzeli de Muhammed (sallAllahu aleyhi ve sellem)'in yoludur ve işlerin en şerlisi muhdes olanlardır ve her muhdes bid'attır ve her bid'at dalâlettir ve her dalâlet de ateştedir. Ve ba'du:

Bu, Seyyid Kutub nedeni ile aldanmış olan herkese tevcih ettiğimiz bir risaledir.

Bu, Seyyid Kutub'u dînin imamlarından biri addeden herkese tevcih ettiğimiz bir risaledir.

Bu, Seyyid Kutub'dan sâdır olan bâtılı savunan herkese tevcih ettiğimiz bir risaledir.

Bu, Seyyid Kutub yüzünden âlimleri ta'n eden herkese tevcih ettiğimiz bir risaledir.

---

[3] Ahzab Suresi, 70.-71. ayet

[4] Sözümüze Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem)'den sahih olarak rivayet edilen hacet hutbesi ile başladık. Ebu Davud (2118), Tirmizi (1105) ve İbni Mace (1892)'de tahric edilmiştir. Senedi sahihtir.

Bu, insanların havâssından ziyade, Seyyid Kutub'un bu dînin müceddidlerinden birisi olduğuna itikad eden avamına tevcih ettiğimiz bir risaledir.

Okuyucu kardeşim! Benim Seyyid Kutub'a saldıranlardan biri olduğumuz şeklinde aleyhimizde hüküm verme hemen.

Lütfen önce bu risalede yazılanları oku; Allah (azze ve celle)'ye, sana hakkı hak olarak göstermesi ve seni hakka tâbi olmakla rızıklandırması ve bâtılı bâtıl olarak gösterip bâtıldan ictinab etmekle rızıklandırması için ihlasla dua et.

Bil ki okuyucu kardeşim -Allah seni taatine irşad etsin- biz, Seyyid Kutub'u müdaafa eden ve Seyyid Kutub'u reddeden her iki tarafın da sözlerini arz ettikten sonra bu risaleyi yazmış bulunmaktayız.

Seyyid Kutub'u müdaafa eden tarafın sözleri üzerinde çok düşündük ama onların sözleri içerisinde, kalbe şifa veren ve vicdanı tatmin eden herhangi bir şey bulamadık.

Seyyid Kutub'u reddeden tarafın sözleri üzerinde de çok düşündük ve delîli de, Selef-i Salih Akîdesi'nin nusretini de, henüz ilim talebesi olan gençlerden ziyade büyük âlimlerin teyidini de onların sözleri içerisinde mevcut gördük.

Okuyucu kardeşim! Bu risaleyi ağır ağır ve dikkatli bir biçimde; hakkı arayan, dînine zarar veren her türlü şeyden kurtulmayı arzulayan, her bid'at ve dalâletten kaçan bir kimsenin okuyacağı şekilde okumanı rica ediyoruz senden.

Okuyucu kardeşim! Kendisinden başka ilah olmayan Allah'a andolsun ki bu risaleyi sadece, seni sevdiğimiz için, senin hâline ve bu meselede aldanan pek çok kimsenin hâline şefkat duyduğumuz için yazdık.

Allah'ın sînelerimizi hakka açmasını, hakkı kabul etmeyi ve her hevadan arınmayı bize müyesser kılmasını dilediğimiz bu mukaddimeden sonra, deriz ki -Muvaffakiyet, Allah'tandır-:

Seyyid Kutub'un muhalif olduğu hususlar üzerinde durduk. Bu hususların, susup geçilebilecek nisbette veya kitap ve risalelerini neşretmemize izin verecek ölçüde hafif muhalefet ve hatalar olmadığını gördük.

Onun muhalif olduğu konular içerisinde pek çok akîdevî husus gördük. Birazdan bunları özet bir biçimde zikredeceğiz, sonra da Seyyid Kutub'un sözleri üzerine kısa yorumlar yapacağız. Sonra da bu risaleyi, âlimlerin Seyyid Kutub hakkındaki sözleri ile bitireceğiz (inşâAllah).

# 1. BÖLÜM
# SEYYİD KUTUB'UN HATALARI

# SEYYİD KUTUB'UN "LÂ İLÂHE İLLALLAH" KELİME-İ TEVHÎDİ'NİN TEFSÎRİNDEKİ MUHALEFETİ

Seyyid Kutub, Allahu Teâlâ'nın Kasas Sûresinde: **"Ve Allah, O'dur. O'ndan başka ilâh yoktur."**[5] şeklinde geçen âyet-i kerîmesinin tefsîrinde şöyle demiştir:

"Yani: O (celle celaluhu)'nun yaratma ve tercihte ortağı yoktur."[6]

Derim ki: Kelime-i Tevhîdin mânâsını âlimler böyle mi tefsir ettiler? Bilakis Seyyid Kutub, bu kelimenin hakîkî mânâsını zayi etmiştir.

İbni Kesir (rahimehUllah), bu âyetin tefsîrinde şöyle demiştir:

[5] Kasas Suresi, 70. ayet

[6] Fî Zılâli'l Kur'ân, Seyyid Kutub, 5/2707

"Yani: O (celle celaluhu) ulûhiyette tektir; O'ndan başka mabud yoktur. Yine aynı şekilde, O'ndan başka, dilediğini yaratıp seçen bir rab yoktur."

Kıymetli kardeşim! Âlimlerin Kelime-i Tevhîd'i tefsir etmesi ile Seyyid Kutub'un Kelime-i Tevhîd'i tefsir etmesi arasındaki farkı gördün mü?

# SEYYİD KUTUB'UN 'RUBÛBİYET' VE 'ULÛHİYET' KAVRAMLARINI KARIŞTIRMASI

Seyyid Kutub, Hûd Sûresinin tefsîrinde şöyle demiştir:

"Tarih boyunca cahiliyye ve İslam arasında vukû bulan çekişme, hak ve bâtıl arasında süregelen savaş, Allah subhânehû'nun kainattaki ulûhiyeti, işlerini sebepler âleminde ve kevnî noktalarda tasrîf etmesi mihverinde olmamıştır.

Çekişme ve savaş ancak, Allahu Teâlâ'nın şeriatı ile kendilerine hükmettiği insanların rabbi olması, emri ile onlara tasarrufta bulunması ve onları kendisine (celle celaluhu) itaat ile boyun eğdirmesi hususunda olmuştur."[7]

[7] Fî Zılâli'l Kur'ân, Seyyid Kutub, 4/1852 [Yukarıdaki paragrafa göre ümmetler, Ulûhiyyet Tevhîdi'ni kabul etmişler ama Rubûbiyyet noktasında muhalefete düşmüşlerdir. Selef âlimlerinin açıklaması ise bunun tam tersi istikamettedir. Ayrıca Seyyid Kutub'un 'Rubûbiyet' sözünden anladığı mânâ da Selef âlimlerinin anladığı şeyden farklıdır…Mütercim Ebu Turab'ın notu]

Derim ki: Okuyucu kardeşim! Bu, Seyyid Kutub'un cehaleti değil midir? Öyle ki o, 'Rubûbiyyet'[8] ile 'Ulûhiyyet'[9] kavramları arasındaki farkı bilmemektedir!!

[8] ["Rubûbiyyet Tevhîdi: Kendilerine Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem)'in gönderildiği müşrikler bu Tevhîd'i tanıyorlardı. Ama bu, onları İslam'a dahil etmedi. Onlar, Allah'ın Hâlık, Rezzak, Muhyî, Mumît, hikmet ve iradesinin iktizâ ettiği biçimde bu âlemde tasarruf ettiğini ikrar ediyorlardı. Ama bunu salt kabul/tanıma insanı müslüman yapmaz. Allahu Teâlâ buyuruyor ki: **"De ki: Arz ve içindekiler kimindir, eğer biliyorsanız? Diyeceklerdir ki: 'Allah'ın."** (Mü'minûn Suresi, 84.-85. ayet) Âdemoğullarının kalpleri Rubûbiyyet Tevhîdi'ni kabul etmek ve tanımak üzerine yaratılmıştır. Âdemoğullarından çok azı istisna onu inkar etmiştir. **"Ben sizin en yüksek rabbinizim"** (Naziat Suresi, 24. ayet) diyen, **"Sizin için benden gayrı ilah bilmiyorum"** (Kasas Suresi, 38. ayet) diyen Firavun işin özünde bu âlemi var eden Hâlıkın/Yaratıcının varlığını itiraf ediyordu." (Bknz.: Yayınlarımızdan: "Tevhid Ve Halis Selefi Akidenin Beyanı", Şeyh AbdUllah bin Muhammed bin Humeyd) Yayıncının notu]

[9] ["Uluhiyyet Tevhidi: O, ibadetin, tek olan ve şerîki olmayan Subhânehû ve Teâlâ'ya halis kılınmasıdır. Tek olan Allah'tan başkasına ibadet edilmez ve O'ndan gayrına, meleklere, nebîlere, evliyaya ve salihlere dua edilmez. Zararların kaldırılması için ve hayırların celbi için de sadece O (celle celaluhu)'ya iltica edilir. Sadece O'na adak adanır ve sadece O'na kurban kesilir. Sadece O'na tevekkül edilir ve sadece O Subhânehû'dan havf edilir. Sadece tek olan O (celle celaluhu)'ya istiane ve istiğase edilir. Rağbet/arzu, rehbet/korku, Allah'a inabe etmek, O'na huşû duymak gibi diğer ibadet türleri de (sadece O'na yapılır). Bunlardan herhangi birini Allah'ın gayrına sarf etmek, resullerin kendisi için gönderildiği Tevhîd'e münâfî/Tevhîd'i nefyeden şirktir. Resullerin hepsi, Tevhîd'in bu türünü tahkik etmek için gönderilmişlerdir. Allahu Teâlâ buyuruyor ki: **"Muhakkak Nuh'u kavmine gönderdik. Şöyle dedi: Ey kavmim, Allah'a ibadet edin. Sizin için O'ndan gayri ilâh yoktur."** (A'raf Suresi, 59. ayet) Bu, tek ve subhân olan Allah'a ibadette şirkin ortaya çıkmasından sonraki ilk Resûl'un davetidir." A.g.e, Yayıncının notu]

(Aslında) ümmetler, Rubûbiyet Tevhîdi'ni itiraf etmişler ama Ulûhiyet Tevhîdi'ni kabul etmemişlerdir. Değil mi?

Allahu Teâlâ: **"...Şüphesiz ki Ben'den başka ilah yoktur. O halde bana ibadet ediniz."**[10] buyurmamış mıdır ve bu Ulûhiyet Tevhîdi değil midir?! Allahu Teâlâ, Ulûhiyet Tevhîdi'ne davet edildikleri zaman müşriklerin burun kıvırıp kibirlendiklerini; ama Rubûbiyet Tevhîdi hususunda böyle davranmadıklarını beyan etmemiş midir?

Çünkü o müşrikler, Rubûbiyet Tevhîdi'ni hakkıyla biliyor ve bu hususta mücadeleye ve büyüklenmeye kalkışmıyorlardı. Değil mi?![11]

---

[10] Enbiya Suresi, 25. ayet

[11] [Görüldüğü gibi 'Rubûbiyet' ve 'Ulûhiyet' kavramları çok önemli kavramlardır, lâkin pek çok kimse bunların hakîkî mânâlarını bilmemektedir. 1960'lı yıllarda dünya üzerinde sol ideolojinin etkisi şiddetli biçimde artmıştı. Hele de 1968'e gelinince pek çok ülkede ateşli çatışmalar, devrimler olmuştu. '68 Kuşağı' tabiri de meşhurdur. O yıllarda Marksist Sosyalist ideolojinin etkisi ile 'işçi', 'emek', 'özgürlük', 'direniş', 'devrim' gibi kavramlar sık sık gündeme gelir olmuştu. Seyyid Kutub, Mevdudi vb. yazarlar aslında farkında olmasalar da bu ideolojilerden epeyce etkilenerek dînî kavramları yeniden şekillendirme arayışına girdiler. Örneğin anarşist ideolojinin babası Pierre Prudhon: 'Mülkiyet, hırsızlıktır; devletin her biçimi otoriteye dayanır; otoritenin iyisi kötüsü olmaz çünkü herbir otorite kötüdür; özgürlük, otoriteleri alaşağı eden ve deviren bir toplumun, tahakkümsüz bir zeminde ve kolektif hareketi ile mümkün olacaktır!' cinsinden sözler söylemiştir. Seyyid Kutub ve benzeri yazarlar, bu tür söylemlerden etkilenerek, Rubûbiyet kavramını 'otoriteye başkaldırı' gibi bir dar kalıba sıkıştırmaya çalışmışlardır. Tabî ki zamanla bu fikir, Müslüman topluluklarda yaşayan insanları ve idarecilerini tekfir etmeye kadar gitmiştir. Marks'tan Engels'e, Lenin'den Prudhon'a, Stirner'den

Bakunin'e, Kropotkin'e kadar; Seyyid Kutub'dan Mevdudi'ye, İbni Arabi'den tarikatçılara; Shiva'dan Buda'ya, Lao Tzu'ya kadar hepsinin metinlerini veya en azından en önemli metinlerini okuyanlar şimdi bu yazılanları okuduğunda Seyyid Kutub'un nerelerden etkilendiğini kestirmeleri zor olmasa gerek…Mütercim notu]

# SEYYİD KUTUB, ŞİRK VE PUTPERESTLİK

Seyyid Kutub şöyle demiştir: "Şüphesiz ki İbrahim (aleyhisselam)'ın, Rabbine kendisini ve oğullarını uzak tutması için dua ettiği putperestlik, sadece Arapların cahiliye döneminde uyguladıkları şu basit sûrette veya taşlarda, ağaçlarda, kuşlarda, yıldızlarda, ateşte, ruhlarda ya da hayalî varlıklarda cisim bulan çeşitli sûretlerde, çeşitli putçuluk biçimlerinde vücût bulmaz.

Şüphesiz ki bu basit sûret, Allah'a şirk koşma biçimlerini bütünüyle kapsamaz; Allah'ın dûnunda putlara ibadet etmenin tüm şekillerini içermez.

Şirkin medlûlünü bu basit şekiller etrafında sınırlamak, bizi, şirkin sonu olmayan diğer sûretlerini görmekten alıkor; şirk ve yeni cahiliye şekillerinden, beşeriyeti kör eden şeyin hakîkatini doğru biçimde görmemize engel olur. Şirkin tabîatını ve putlar ile olan alâkasını idrak etme hususunda derinleşmeliyiz.

Aynı şekilde putların ne anlama geldiği ve ihdas olunan cahiliyyelerle birlikte yenilenen soyut put sûretlerinin nasıl temessül ettiği hususunda da kesinlikle derinleşmeliyiz."[12]

Deriz ki: Bu ifadelerde, Nebîlerin 'taşlara ve putlara ibadet/kulluk etmeme' üzerinde odaklanan davetini hafife alma yok mudur?!

Bu ifadelerde, tüm nebî, resûl ve ıslah edicilerin savaştığı küfür ve şirk türlerinin en büyük ve en ağır olan hususundan davetçileri uzaklaştırma yok mudur?! Bu ifadelerde, 'büyük şirk' ve 'küçük şirk' meseleleri ile, masıyete dair meselelerin büyüklerini ve küçüklerini birbirine karıştırma yok mudur?![13] Seyyid'in yaptığı bu tefsir, Rafızî ve Sûfîlerden kabirlere ibadet edenleri sevindiren türden bir tefsir değil midir?

---

[12] Fî Zılâli'l Kur'ân, Seyyid Kutub, 4/2114 [Yukarıdaki paragraflar yeni başlayan ilim talebeleri için zor olabilir çünkü ifadeler ağırdır. Şunu diyebilirim ki, Seyyid Kutub bu ifadelerinde de "putperestlik" konusunu "otorite" konusuna kadar dayandırmaya çalışıyor. Buradan da Müslüman ülkelerdeki halkı ve idarecileri "putperestlikle" suçlamaya yol bulmaya çalışıyor. Bol bol kitap okuyan ve tefekkür eden ilim talebeleri için bu anlamları kavrayabilmek zor değil ama çok temel düzeyde olan öğrenciler metnin özünü kavramakta zorlanabilirler. Umarım dikkatlice okur ve tefekkür ederlerse Seyyid Kutub'un buradan nereye varmak istediğini çıkarabilirler…Mütercimin notu]

[13] [Evet, görüldüğü gibi Seyyid Kutub, "şirk, küfür, fısk" gibi kavramları önceki âlimler gibi açıklamamaktadır. Anlaşılan o ki o bu kavramları, sol ideolojiden etkilendiği ve bir sosyalist olduğu yıllarda edindiği birikime göre şekillendirmeye çalışmıştır…Mütercimin notu]

# SEYYİD KUTUB'UN İSLAMÎ TOPLUMLARI TEKFİR ETMESİ

Seyyid Kutub, İslamî toplumların mürted bir topluluk olduklarına hükmetmiştir. O, kitabında şöyle yazmıştır:

"Şüphesiz ki bugün yeryüzünde, muamele esası Allah'ın şeriatı ve İslam fıkhı olan hiçbir Müslüman devlet ve Müslüman toplum yoktur."[14]

Derim ki: Bu, bizzat tekfir değil midir?

İhvan mensubu Yusuf el-Kardavi, "İslami Hareketin İlk Dönemleri" adlı eserinin 110. sayfasında, Seyyid Kutub'un İslamî toplulukları tekfir ettiğine tanıklık ederek şöyle demiştir: "Bu aşamada, Seyyid Kutub'un, ... toplumu tekfir etmeyi savunan ve insanların tümüne karşı hücum cihadını ilan ettiği fikriyatının son aşamasını temsil eden kitapları türedi."

[14] Fî Zılâli'l Kur'ân, Seyyid Kutub, 3/1735

İhvan komutanlarından biri olan Ferid AbdulHâlık ta "Hak Terazisinde İhvan-ı Müslimîn" adlı kitabının 115. sahîfesinde şöyle demiştir:

"Şüphesiz ki tekfir fikrinin doğuşu, bazı İhvan gençleri arasında el-Kanâtır hapishanesinde, (19)50'li yılların sonları ile (19)60'lı yılların başlarında zuhur etmiştir. Bu gençler, Seyyid Kutub'un fikrinden ve kitaplarından etkilenmiş; ve toplumun cahiliyye içerisinde olduğu düşüncesini Seyyid Kutub'tan almışlardır.

Seyyid Kutub bu toplumun, Allah'ın hakimiyetini kabullenmeyen idarecilerini ve buna razı oldukları takdirde bu idarecilere tâbi olanları, 'Allah'ın indirdiği ile hükmetmeme' gerekçesi ile tekfir etmiştir."[15]

Ali Aşmâvî de "İhvan-ı Müslimîn'in Gizli Tarihi" adlı kitabının 80. sahîfesinde şöyle demiştir:

"İhvan mensuplarından biri bana geldi ve 'günümüzdeki mevcut Müslümanların kestiklerini yemeyi reddedeceğini' söyledi. Ben de Seyyid Kutub'a gidip bu durumu sordum.

[15] [Yukarıdaki paragraflar da aslında Seyyid Kutub'un aşırı sol düşünceden ne kadar etkilendiğini gösteriyor. Seyyid Kutub, İslam ile Sosyalizm'i sentezleyen bir ideoloji tesis etmeye çalışmıştır. Sözlerimiz ağır bir eleştiri gibi gözükebilir ama sol metinleri iyi bilenlerin, Seyyid Kutub'un nereden yola çıktığını ve nereye varmak istediğini anlamaları çok zor değil...Mütercimin notu]

Seyyid Kutub da dedi ki:

"Bırak yesinler ve bu kesilenleri Ehl-i Kitab'ın kestikleri gibi kabul etsinler. En azından bugünkü Müslümanlar da Ehl-i Kitap'tırlar (!!)"[16]

[16] [Bu da Seyyid Kutub'un hiç bir şey bilmediğinin delillerinden biridir. Her ne kadar bu tekfir edilen insanlar bu zalimlerin tekfir etmesiyle hakikaten kafir olmasa da biz burada bu meselenin aslını zikredelim ki, Seyyid Kutub'un tutarsızlığı ortaya çıksın: Bir Müslüman irtidat edip (Allah bizi ondan korusun) dininden döndüyse o mürted bir kafirdir ve kestiği yenmez ve o hiç bir zaman ehli kitap mesabesinde olamaz. Kutub'un bu ifadesinin son yıllarda İslam adına duyduğum ve okuduğum en saçma şeylerden biri olduğunu kesinlikle söyleyebilirim. Öte yandan İstanbul'da gördüğüm bazı tekfircilerin kafir addettikleri insanların kestiğini yediğini de söylemeliyim. Bu da gösteriyor ki Seyyid Kutub'un bu konudaki saçmalıklarıyla tekfirciler amel ediyor…Yayıncının notu]

# SEYYİD KUTUB'UN, 'ALLAH'IN ARŞ'IN ÜZERİNE İSTİVA ETMESİ' VE 'YARATTIKLARININ ÜSTÜNE YÜKSELMESİ' SIFATINI TA'TÎL ETMESİ

Seyyid Kutub, Tâhâ Sûresi'nin 6. ayetinin (**"O Rahman Arş'ın üzerine istiva etti."**) tefsîrinde şöyle demiştir:

"Arş'ın üstüne istiva etmek (demek), 'son derece hakim olmak' ve 'egemen olmak' anlamında kinâyedir."[17]

Yine Seyyid Kutub, Furkan Sûresinin 59. ayetinin (**"O ki, semavâtı ve arzı ve bunların arasındakini altı günde yarattı, sonra Arş'ın üzerine istivâ etti. Rahmân'dır, artık O'nu haberi olana sor."**) tefsîrinde şöyle demiştir:

"Arş'ın üstüne istiva etme ifadesine gelince bu, egemen ve hakim olma anlamına gelmektedir. 'Summe/Sonra' lafzı, zamansal sıralamaya delâlet etmez; ancak makamın, istiva ve egemenlik makamının yüceliğine delâlet eder."[18]

---

[17] Fî Zılâli'l Kur'ân, Seyyid Kutub, 4/2328

[18] Fî Zılâli'l Kur'ân, Seyyid Kutub, 5/2575 [Şeyhulİslam İbn Teymiyye Selef'ten şöyle nakleder: (**"O Rahman Arş'ın üzerine istiva etti"** âyetini

halkın nefsinde karar kılmış anlamdan başka bir anlamla tefsir eden, Cehmi'dir.) Kur'an, Sünnet ve İslâm ümmetinin ilk müslümanlarının ittifakıyla sâbittir ki, Allahu Teâlâ yedi kat semâsının üzerinde Arş'ının üzerine istiva buyurmuştur. İmam Zehebi (rahimehUllah) "İstiva" hakkında der ki: "(İstiva) ayeti hakkında cumhurun kalblerinde yer eden O'nun misli olmaksızın (Arş'ını) istiva ettiğine dair yakinleridir. İşte onların selim fıratlarında ve doğru zihinlerinde yer eden budur. Eğer bunun başka bir manası olsaydı söylenirdi ve ihmal edilmezdi. Şayet onlardan birisi eğer İstiva'yı te'vil etmiş olsaydı gayretler bu te'vilin nakli hususunda yoğunlaşırdı. Ve nakledilmiş olsaydı şöhret te bulurdu." (Bknz.: İmam Zehebi, el-Uluvv)

İmam Malik (rahimehUllah)'a Allahu Teâlâ'nın **"Rahman, Arş'ın üzerine istivâ etti"** kavli hakkında: "İstivâ nasıldır?" diye soruldu. Malik sustu ve kendisini rahzâ -yani ter- bastı. Halk bu konuda ondan gelecek (cevabı) bekledi. Sonra başını kaldırdı ve dedi ki: "İstivâ gayrı meçhuldur. Nasıldır (demek) gayrı ma'kuldur. Ona iman etmek vaciptir. Ondan suâl etmek bid'attır. Seni kötü bir adam sanıyorum." Sonra emretti ve (adam) çıkarıldı.( Eser sahihtir. Onu İbni Kudâme el-Uluvv'de (104), Lâlekâî Ehli Sünnet İtikadı Usûlünün Şerhi'nde (664); Ebu Osman es-Sâbûnî Selef Akîdesi'nde (24-26) birbirini takviye eden yollardan tahric etmişlerdir.)

İstivâ hakkında Malik (rahimehUllah)'tan gelen bu cevap, mesela 'nüzul', 'geliş', 'yed (el)', 'vech' ve diğer tüm sıfatlar hususunda da kâfidir ve açıktır. Nüzul hakkında denir ki: Nüzul malumdur, keyfiyeti meçhuldür, ona iman etmek vaciptir ve ondan suâl etmek bid'attır.

Kitap ve Sünnet'te varid olan sair sıfatlar hakkında da kavil böyledir. Arş'ın üzerine istivâ etmenin 'istîlâ'/'hükümran olmak' şeklinde tevil edilmesi caiz değildir. (Bknz.: Yayınlarımızdan "Tevhid Ve Halis Selefi Akidenin Beyanı, Şeyh AbdUllah bin Muhammed bin Humeyd)Yayıncının notu]

# SEYYİD KUTUB'UN, ALLAH'IN NEBÎSİ VE KELÎMİ MUSA (ALEYHİSSELAM) HAKKINDA TA'N ETMESİ

Seyyid Kutub, âlemlerin Rabbi'nin kelîmi olan büyük Nebî Musa (aleyhisselam)'ı tasvîr ederken şöyle diyor:

"Musa'yı ele alalım. Şüphesiz ki O, asabî mizaçlı atılgan bir lider örneğidir. İşte O, Firavun'un köşkünde, onun gözü kulağı altında yetişti ve kuvvetli bir delikanlı oluverdi.

**'Musa, halkının habersiz olduğu bir sırada şehre girdi. Orada, biri kendi tarafından diğeri düşman tarafından olan iki adamı birbirleriyle döğüşür buldu. Kendi tarafı olan, düşmana karşı ondan yardım diledi. Musa da ötekine bir yumruk indirip onun ölümüne sebep oldu...'**[19]

İşte burada kavmiyetçi taassup ve aynı şekilde kavmiyetçi infial ortaya çıkmaktadır. Bu asabî savunmanın

[19] Kasas Suresi, 15. ayet

böylesine hızlı gelişip ta nefse kadar sıçraması, asabîlerin durumudur."[20]

Seyyid Kutub kim hakkında böyle konuşuyor?!! Kimi böyle tasvir ediyor? Ulu'l-Azm Nebîlerden biri hakkında böyle konuşuyor!! Eğer Rabbi onu (Seyyid Kutub'u) afvetmezse o, kaybetmiş ve hüsrana uğramıştır.[21]

[20] Seyyid Kutub, Kur'an'da Edebî Tasvir (200, 201, 203), Dâr-ı Şurûk Matbaası

[21] Şeyh AbdulAziz bin AbdUllah bin Baz (rahimehUllah) hicrî 1413 senesinde verdiği bir ders'te kendisine böyle bir söz okununca şöyle demiştir: "Nebîlerle alay etmek, başlıbaşına irtidattır."

# SEYYİD KUTUB'UN RAŞİD HALİFE OSMAN (RADIYALLAHU ANH)'A KARŞI TAVRI

Seyyid Kutub, "Sosyal Adalet" isimli kitabının 206. sayfasında şöyle demiştir:

"Biz, kendisinden önceki Şeyhayn'ın halîfeliklerinin tabiî bir uzantısı olarak Ali (radıyAllahu anh)'ın hilafetine itibar etmeye meylediyoruz. Şüphesiz ki Osman'ın dönemi, o ikisinin arasındaki bir boşluk dönemi idi."[22]

Seyyid Kutub, Osman (radıyAllahu anh) hakkında ayrıca şöyle demiştir: 'Halifeliğin, çok yaşlı bir kişi olan Osman'a

[22] [Evet…Kutub'un "Sosyal Adalet" kitabını okurken bu hususlar gözüme çarpmıştı ve tuhafıma gitmişti ama durum bu. Seyyid Kutub'a göre -açıkça söylemese de- Osman (radıyAllahu anh) kapitalist bir lideri temsil etmektedir. Onun gününde Medine kapitalizmin zirvesine yani emperyalizme kadar gitmiştir. Karl Marks'ın tezine göre "kapitalizm, emperyalizm noktasına ulaştığında mutlaka ayaklanmalar kıvılcımlanacaktır ve akabinde de kaçınılmaz olarak sosyalist devrim gerçekleşecektir." Seyyid Kutub'a göre de -yine açıkça söylemese de- Osman (radıyAllahu anh)'a karşı ayaklananlar, haklı devrimcilerdir. Ayrıca Seyyid Kutub'un buradaki tavrının Şia mezhebine ne kadar yakın olduğunu da gözardı etmemek lazım...Mütercimin notu]

verilmesi isabetsiz olmuştur. Osman'ın, İslam'ın gereklerini ifa edecek azmi zayıflamıştı; Mervan ve onun ardındaki Ümeyyeoğullarının tuzağına dayanacak iradesi zayıf idi.'[23]

Seyyid Kutub, Osman (radıyAllahu anh) hakkında ayrıca şöyle de demiştir:

'Sonunda Osman'a karşı bir ayaklanma başladı. Bu ayaklanmanın içerisinde hak, bâtıl ile; hayır da şer ile karıştı. Fakat işlere İslam'ın gözü ile bakan ve durumları İslam'ın ruhu ile hisseden kimseler şuna karar vermelidirler ki, genel anlamda bu ayaklanma, İslam'ın ruhuna ve yönelimine Osman'ın konumundan -daha ince bir ifade ile, Mervan'ın duruşundan ve onun ardındaki Ümeyyeoğullarının duruşundan- daha yakın olmuştur!!'[24]

[23] Sosyal Adalet, Seyyid Kutub, Sayfa: 186, 5. Baskı

[24] Sosyal Adalet, Seyyid Kutub, Sayfa: 189, 5. Baskı

# SEYYİD KUTUB'UN MUAVİYE BİN EBİ SUFYAN VE AMR BİN AS (RADİYALLAHU ANHUM) HAKKINDA SÖYLEDİKLERİ

Seyyid Kutub "Kutubun ve Şahsiyatun" adlı kitabının 242. sayfasında Muaviye bin Ebi Sufyan ve Amr bin As hakkında şöyle demektedir:

"Muaviye ve arkadaşı Amr, Ali'ye olan üstünlüklerini, kişilerin içini iyi bilmekle ve uygun zamanda en uygun bir şekilde davranma konusunda daha tecrübeli olmakla değil, her türlü silahı kullanmada özgür olmalarından dolayı kazanmışlardır.

Buna karşılık Ali'nin ahlakı, verdiği bu mücadelede sadece uygun araçları kullanmada sınırlı kılıyordu. Muaviye ve arkadaşı yalana, sahtekârlığa, hileye, münafıklığa, rüşvete ve kişileri satın almaya meylederken, Ali bu aşağılık konuma inemezdi. Bu yüzden o ikisinin

başarması ve Ali'nin kaybetmesi normaldi.[25] Ama bu kaybetme öyle bir kaybetmedir ki, her türlü elde edilen başarıdan daha şereflidir."

Allame Şeyh AbdulAziz bin Baz (rahimehUllah)'a bu sözler okunup, soru sorulunca şöyle cevap verdi: "Çok çirkin bir söz; bu, çok çirkin bir söz... Bu sözlerde, Muaviye ve Amr bin As'a sövme vardır."

Seyyid Kutub'un kitapları hakkında da Şeyh şöyle demiştir:

"Bu kitapların parçalanıp, yırtılması gerekir."[26]

[25] [Bu ifadeler tamamen Şia ağızıdır. Bu olayların nakledildiği kaynaklar komple Sünni kaynaklar olup, nakledilen bilgilerde Allah Resûlu (sallAllahu alehi ve sellem)'in Sahabesi (Allah kendilerinden razı olsun) hakkında hürmetsizlik yapılmamaktadır. Şia'nın elinde Sahabe-Tabiin-Tebe Tabiin dönemlerine ait kendi kaynağı yoktur. Şia aslen Sünni olan bu kaynakları tahrif edip kendi kaynağı gibi göstermektedir. Dolayısıyla Seyyid Kutub bu bozuk fikirleri Sünni kaynaklarda bulamayacağı için Şia'nın kitaplarından aldığı aşikardır…Yayıncının notu]

[26] "Seyyid Kutub'un Telifleri Hakkında Âlimlerin Sözleri" Kaydından (Minhac'us-Sünne Kayıtları)

# SEYYİD KUTUB'UN SAHABE EBU SUFYAN (RADIYALLAHU ANH)'I TEKFİR ETMESİ

Seyyid Kutub şöyle diyerek, Sahabi Ebu Süfyan (radıyAllahu anh)'ı tekfir etmektedir:

"Ebu Sufyan, işte O, İslam'ın ve Müslümanların kendisinden pek çok şeyler gördüğü bir insandır. Tarih sayfaları bu vakıalarla dolup taşmaktadır. Yine O ancak, İslam'ın galibiyeti kesinleştikten sonra Müslüman olmuştur. Onun İslam'ı, dudak ve dil İslam'ıdır; kalp ve vicdan İslam'ı değildir. İslam, bu adamın kalbine nüfuz etmemişti."[27]

[27] El-Muslimûn Dergisi, Sayı: 3, Yıl: 1371 Hicrî [Burada Seyyid Kutub yine Şia tavrını sergilemektedir. Şia'ya göre bir kaç Sahabe (Allah hepsinden razı olsun) hariç -Ebu Sufyan ve Muaviye dahil- hepsi dinden çıkan mürtedler olduğu için Seyyid Kutub'un onu tekfir etmesi gayet normaldir. Yayıncının notu]

## SEYYİD KUTUB VAHDET-İ VÜCUD'U ÖVÜYOR

Seyyid Kutub, Hadîd Sûresi'nin tefsîrinde şöyle demiştir:

"Mutasavvıflar, bu en büyük esas hakîkatı almışlar ve bu hakîkate çok ihtimam göstermişlerdir. Bu hakîkate giden pek çok yol tutmuşlardır. Onlardan kimisi 'varlıktaki her şeyde Allah'ı gördüğünü', kimisi 'varlıktaki her şeyin ardında Allah'ı gördüğünü', kimisi 'varlıkta sadece Allah'ı gördüğünü, Allah'tan gayrını görmediğini' söylemişlerdir. Bunların hepsi de, hakîkate işaret eden sözlerdir.

Bu alandaki zayıf lafızların zahirinin ötesine geçersek, mücmel anlamda onların yaşamı bu tasavvura binaen ihmal ettiklerini alabiliriz. Mutlak dengesi dahilinde İslam, beşer kalbinden, bu hakîkati idrak etmesini, bu hakîkat ile ve bu hakîkat için yaşamasını dilemektedir."[28]

Seyyid Kutub, İhlas Sûresi'nin tefsîrinde şöyle demektedir:

[28] Seyyid Kutub, Zılâl, 6/3479-3480

"Şüphesiz ki o, varlığın tekliğidir. Orada, O'nun varlığından başka hakîkî bir varlık yoktur. Mevcut olan diğer her şey varlığını ancak bu hakîkî varlıktan alır ve mevcut olan her şeyin hakîkati, o zâtî hakîkatten kaynaklanır. Bu, failiyetin tekliği açısından böyledir. Bu varlık içerisinde, O'ndan başka, bir şey için ya da bir şey dahilinde fiil icra eden herhangi bir fail asla yoktur. İşte bu, vicdandaki akîdedir ve varlığın tefsîridir."[29]

[29] Seyyid Kutub, Zılâl, 6/4002-4003 [Yukarıdaki paragraflarda Seyyid Kutub, 'Vahdet-i Vücûd' ideolojisini savunmaktadır. Kutub'un bu fikrini ben de yeni öğrenmiş bulunuyorum. Eskiden Seyyid Kutub'un kitaplarını okurken herhalde gözümüzden kaçmış.

Vahdet-i Vücud, Muhyiddin ibni Arabî'nin ideolojisidir. O bu ideolojiyi kendi başına kurmamıştır. Kendinden önce yaşayan AbdulKadir Geylani, Ebu Yezid el-Bestami, AbdülKerim el-Cîlî gibi sufiler de aynı fikre sahiptiler. Yalnız bu fikri ilk sistematize eden kişi, İbni Arabî'dir.

Vahdet-i Vücûd, İslam dîni ile alakası olmayan, ontolojik bir varlık yaklaşımıdır. Temelleri de Brahmanizme dayanır. "Her şey Brahman'dır" olarak ifade edilir. Sufiler, Brahman kelimesi yerine 'Allah' sözcüğünü getirerek bu ideolojiyi İslamî bir fikir gibi göstermeye çalışmışlardır. Shiva, Devi, Buda, Lao Tzu, Chuang Tzu, Lieh Tzu, Platon gibi eski dönem filozofları da vahdet-i vücûd fikrine sahiptiler. Özetle vahdet-i vücûd, çok eski dönem filozoflarının ideolojilerine dayanır. İslam ile alakası yoktur. Başlıbaşına ontolojik bir evren tasavvurudur...Mütercimin notu]

# SEYYİD KUTUB VE CUMA NAMAZI

Ali Aşmavi, "İhvan-ı Müslimîn'in Gizli Tarihi" adlı eserinin 112. sayfasında, Seyyid Kutub'u ziyaret edişini ve onunla arasında geçen konuşmayı şöyle anlatmaktadır:

"Cuma namazı vakti geldi. Seyyid Kutub'a dedim ki: 'Müsaade et, kalkıp namazımızı kılalım.' Seyyid Kutub'un Cuma namazı kılmadığını -ilk defa o anda- öğreniyordum ve çok şaşırdım.

Kutub, hilafet sâkıt olduğu zaman Cuma namazının da düştüğünü, hilafet olmadan Cuma namazının olamayacağını kabul ettiğini söyledi."

Seyyid Kutub fakîh oldu da kendine ait ictihadları mı var yoksa?!!

Yoksa Seyyid Kutub'un fıkhı, facir imamın arkasında namaz kılmayı kabul etmeyen Haricilerin fıkhı mıdır?

Yoksa Seyyid Kutub'un fıkhı, cemaatle Cuma namazı kılmayı kabul etmeyen Rafızîlerin fıkhı (velayet fıkhı) mıdır?!![30]

Ey gençlik! Bu tehlikeli fikirden sıkı sıkı sakının. Allah (azze ve celle)'nin şu kavlini hatırlayın:

"**Haydi siz dünya hayatında onları savunuverdiniz** (diyelim)**. Peki kıyamet gününde Allah'ın huzurunda onları kim savunacaktır? Yahut onlara kim vekil olacaktır?"**[31]

Ey Tevhid ve Sünnet ehli! Allah'a karşı takvalı olun ve selef akîdesine yardım edin ki kurtuluşa eresiniz. Bid'atlardan ve bid'at davetçilerinden sıkı sıkı sakının.

Birisi çıkıp ta 'adam göçüp gitti, konu kapandı' diyebilir ama ya onun hâlâ basılan ve içindeki bu yanlışların, sövgülerin ve fasıkça hataların izale edilmediği kitapları ile ne yapacağız?!!

[30] [Türkiye'de bu fikirde olup Cuma namazı kılmayan -her ne kadar son zamanlarda azalma olsa da- bir çok insan vardır. Müellifin dediği gibi bunlar genelde Harici/Tekfirci veya Şia tipli insanlardır. Görüldüğü gibi Seyyid Kutub fikirleriyle insanları -Cuma namazının terkinde olduğu gibi- Hak'tan gayrı herşeye götürmektedir. Allahu (subhanehu ve teâlâ) bu tür cahil insanların şerrinden Müslümanları korusun! Amin. Yayıncının notu]

[31] Nisa Suresi, 109. ayet

Bu ne anlama gelmektedir?!!

Seyyid Kutub ile Arap Dili Üstadı Mahmud Şakir arasında geçen söyleşileri okuyanlar, Seyyid Kutub'un, mü'minlerin dayısı Muaviye bin Ebî Süfyan (radıyAllahu anh)'ın kafir olduğuna inandığını bilirler.

Eğer Kutub'un bu fikirlerinin hata ve dalâlet olduğunu ikrar ediyorsanız, eş-Şurûk[32] ve benzeri yayınevlerine bu hataları izale etmelerini nasihat etmeniz, üzerinize nasihat vecîbesi olarak vaciptir. Çünkü eğer izale edilmezlerse, bu hatalar, Kıyamet Gününe kadar Seyyid Kutub'un günah terazisinde mevcut olacaktır.

[32] [Seyyid Kutub'un kitaplarını arapça basan bir yayınevi. Memleketimizde 2000'li yıllara kadar Seyyid Kutub'un kitaplarını basmada yayınevleri âdeta yarış içindeydi. Her ne kadar son yıllarda bir azalma görülse de kısmen kitapları hâlâ ihvancı/tekfirci/şia tipler tarafından basılmaktadır. Bu hiziplerin her ne kadar pek fikrî bir bağlantıları olmasada hocaları Seyyid Kutub'un peşinden gitmede ittifak halindedirler.Yayıncının notu]

## 2. BÖLÜM

# ÂLİMLERİN SEYYİD KUTUB HAKKINDAKİ SÖZLERİ

# ŞEYH ABDULAZİZ BİN ABDULLAH BİN BAZ (RAHİMEHULLAH)'IN SÖZLERİ

Seyyid Kutub -Allah onu affetsin- "Fî Zılâli'l-Kur'ân" adlı tefsirinde **"Rahman Arş'ın üzerine istiva etti"**[33] âyetiyle ilgili olarak söyle demiştir: "Arş'a istiva etme konusunda şöyle diyebiliriz: Bu, Arş'ın üzerine hâkimiyet kurmadan kinâyedir."[34]

Allâme Şeyh AbdulAziz bin AbdUllah bin Baz (rahimehUllah) demiştir ki:

"Bu, fasid bir sözdür. İstiva'nın manasına 'hakimiyet kurma' diyerek, İstiva'nın manasını isbat etmemiş; bilinen manasını da inkâr etmiştir. İstiva'nın manası, Arş'ın üzerine yükselmektir. Onun bu sözü bâtıldır. Bunlar bize, onun zavallı ve tefsir konusunda yolunu şaşırmış birisi olduğunu göstermektedir."

---

[33] Taha Suresi, 5. ayet

[34] Fî Zılâli'l-Kur'ân, Seyyid Kutub, 4/2328, 6/3408, 12. Baskı, 1406 Daru'l-İlim

Derste bulunanlardan birisi Şeyh'e: "Bazı kişiler sürekli olarak bize bu kitabı okumamızı tavsiye ediyor" deyince, Şeyh de ona "Hayır, bunu söyleyen yanlış yapmıştır; bu, yanlıştır" diye cevap vererek: "İnşâAllah onun hakkında yazacağız" demiştir.[35]

Seyyid Kutub, âlemlerin Rabbi'nin kelîmi olan büyük Nebî Musa (aleyhisselam)'ı tasvîr ederken şöyle diyor:

"Musa'yı ele alalım. Şüphesiz ki O, asabî mizaçlı atılgan bir lider örneğidir. İşte O, Firavun'un köşkünde, onun gözü kulağı altında yetişti ve kuvvetli bir delikanlı oluverdi.

**"Musa, halkının habersiz olduğu bir sırada şehre girdi. Orada, biri kendi tarafından diğeri düşman tarafından olan iki adamı birbirleriyle döğüşür buldu. Kendi tarafı olan, düşmana karşı ondan yardım diledi. Musa da ötekine bir yumruk indirip onun ölümüne sebep oldu..."**[36]

İşte burada kavmiyetçi taassup ve aynı şekilde kavmiyetçi infial ortaya çıkmaktadır. Bu asabî savunmanın böylesine hızlı gelişip ta nefse kadar sıçraması, asabîlerin durumudur."

---

[35] Bu konuşma, Şeyhin Riyad'ta evinde yaptığı bir ders esnasında kayıt edilmiştir. (Tescîlâtu Minhaci's-Sunne, Riyad 1413)

[36] Kasas Suresi, 15. ayet

Sonra da Allahu Teâlâ'nın **"...Korkarak ve etrafını gözetleyerek şehirde sabahladı..."**[37] âyeti ile ilgili olarak şöyle yazmıştır:

"İşte bu, bilinen bir hâlin, korku içinde etrafına bakınıp da her bir harekette kötü bir şey olacağını bekleyen bir hâlin tasvîrli tabiridir ve bu, asabîlerin alametidir."

Seyyid Kutub "Kutubun ve Şahsiyatun" adlı kitabının 242. sayfasında Muaviye bin Ebi Sufyan ve Amr bin As (radıyAllahu anh) hakkında şöyle demektedir:

"Muaviye ve arkadaşı Amr, Ali'ye olan üstünlüklerini, kişilerin içini iyi bilmek ve uygun zamanda en uygun bir şekilde davranma konusunda daha tecrübeli olmakla değil, her türlü silahı kullanmada özgür olmalarından dolayı kazanmışlardır. Buna karşılık Ali'nin ahlakı, verdiği bu mücadelede sadece uygun araçları kullanmada sınırlı kalıyordu.

Muaviye ve arkadaşı yalana, sahtekârlığa, hileye, münafıklığa, rüşvete ve kişileri satın almaya meylederken, Ali bu aşağılık konuma inemezdi. Bu yüzden o ikisinin başarması ve Ali'nin kaybetmesi normaldi. Ama bu

[37] Kasas Suresi, 18. ayet

kaybetme öyle bir kaybetmedir ki, her türlü elde edilen başarıdan daha şereflidir."[38]

Seyyid Kutub yine 343. sayfada şöyle demiştir: "Eğer bir nesil, Muaviye'nin planına davet edilmeye ihtiyaç duyacaksa; o, genel anlamda hâlihazırdaki nesil olmayacaktır. Mikafili'den asırlar önce Muaviye'ye egemen olan 'Mikafili ruhu', bu neslin halkına egemen olan ruhtur. Bu nesil, herhangi birinin kendilerini buna davet etmesinden daha haberdardır. Çünkü o, fertleri, cemaatları, ümmetleti ve hükümetleri gölgeleyen "menfaatçılık" ruhudur."[39]

Allame Şeyh AbdulAziz bin AbdUllah bin Baz (rahimehUllah)'a bu sözler okunup, soru sorulunca şöyle cevap verdi:

[38] Şeyh AbdulAziz bin Baz'ın Riyad'daki evinde, hicrî 1413 senesinde verdiği bir ders'te kendisine böyle bir söz okununca şöyle demiştir: "Nebîlerle alay etmek, başlıbaşına irtidattır."

[39] [Özetleyecek olursak: Seyyid Kutub, Muaviye bin Ebî Süfyan'ı "menfaatçı" olmakla suçluyor. Ayrıca Kutub'a göre bugünkü insanlar da Muaviye gibi menfaatçıdır. Bu ifadeler, Selefî tarzın dışındadır. Selefî üslup her iki Sahabiye de saygı duyar; onların ismini zikrederken "Ali (radıyAllahu anh/Allah ondan razı olsun)", "Muaviye (radıyAllahu anh/Allah ondan razı olsun)" şeklinde zikreder. Aralarındaki ihtilaf hakkında Şeyh bin Baz (rahimehUllah)'ın dediği gibi: "Muaviye, Amr ve onlarla beraber olanlar müctehidtirler ve hata etmişlerdir. Müctehidler hata ettiklerinde Allah onları affeder. Allah bizleri de affetsin." derler ve konuyu Şia gibi dallandırıp budaklandırmazlar. Burada yine Seyyid Kutub'un Şia'ya yakın bir tutum sergilediğini görüyoruz…Mütercimin notu]

"Çok çirkin bir söz; bu, çok çirkin bir söz... Bu sözlerde Muaviye ve Amr bin As'a sövme vardır. Bu sözün tümü çok çirkin ve münkerdir. Muaviye, Amr ve onlarla beraber olanlar müctehiddirler ve hata etmişlerdir. Müctehidler hata ettiklerinde Allah onları affeder. Allah bizleri de affetsin."

Soruyu soran kişi: "Muaviye ve Amr hakkında münafıklık kelimesini kullanmasından dolayı bu kişi tekfir edilir mi?"

Şeyh: "Bu söz hatadır ve yanlıştır. Sahabelerden bazısına ya da birine sövmesi münkerdir ve fısktır. Bu sözün sahibine edep öğretilmelidir. Allah bizleri korusun! Ancak sahabelerin çoğuna söver ya da onlara fasık derse mürted olup dinden çıkar. Çünkü sahabeler, bu dînin taşıyıcıları, nakledicileridir. Onlara sövmek, dîne dil uzatmak mânâsına gelir."

Soran kişi: "İçinde bu türden sözler içeren kitaplar yasaklanmalı mıdır sizce?"

Şeyh: "Bu kitapların parçalanıp, yırtılması gerekir. Bu söylenenler gazetede mi yazıyor?"

Soran kişi: "Hayır, bir kitapta yazıyor."

Şeyh: "Kimin kitabı?"

Soran kişi: "Seyyid Kutub'un kitabında."

Şeyh: "Bu çok çirkin bir söz"

Soru soran kişi: "Bu sözler onun 'Kutubun ve Şahsiyatun' isimli kitabında geçmekte."[40]

[40] Şeyh'in, hicrî 18/07/1416 tarihli "Riyazu's Sâlihîn Şerhi" dersi

# ŞEYH MUHAMMED NÂSIRUDDÎN EL-ELBANİ (RAHİMEHULLAH)'IN SÖZLERİ

Şeyh, bir kişiyle tartışırken konuya girerek şöyle demiştir:

"Ben bir keresinde Seyyid Kutub'la alakalı olarak konuşmuştum. Sen, AbdUllah Azzam'ı tanır mısın?"

Adam: "Evet tanırım" dedi.

Şeyh: "Allah hayrını versin. AbdUllah Azzam burada, İhvan-ı Muslimin cemaatindendi. Kısa zaman önce yaklaşık yedi, sekiz sene kadar oluyor ki Müslüman kardeşler el-Elbani'yi, derslerini ve onun davetiyle ilgili her şeyi boykot etme kararı aldılar. AbdUllah Azzam, İhvan-ı Muslimin içinde el-Elbani'nin tüm derslerine gelen ve bu dersleri hiç kaçırmayan tek kişiydi. Elinde küçük bir defter ve kalemle dersi dinler ve notlar alırdı. Bu şahsı biz gerçekten sevmiştik.

Ancak o, el-Elbani'nin boykot edilme kararı çıkınca, derslerimize katılmaz oldu. Bir defasında namazdan çıkarken, onunla Şuheyb camisinde karşılaştım. Selam verdim ve doğal olarak o da selamımı aldı ama utangaç bir tavırdaydı. Çünkü alınan karara muhalefet edemezdi.

Ben ona:

'Bu tavır ne böyle, İslam size bunu mu emrediyor?' dedim.

O da bana: 'Bu, yaz bulutudur; yakında açılır.' diye yanıt verdi.

Günler sonra evime ziyaretime gelmiş ama ne var ki beni evde bulamamış. Daha sonra, benim nerde olduğumu soruşturarak, damadımın evinde olduğumu öğrenmiş. O vakitler damadımın evi, şehir merkezindeydi. Bir gün gelip, kapıyı çaldı ve içeri girdi. Ona: 'Hoş geldin' dedik.

Bana: 'Sizin evinize geldim, ama evde kimse yoktu. Bildiğiniz üzere ben sizin ilminizden faydalanma konusunda çok azimliyim.' dedi ve benzeri cümleler kurdu.

Ben de ona: 'Evet, ben de öyle biliyordum ancak bu alınan boykot kararı da neyin nesidir dedim?'

O da bana: 'Çünkü sen, Seyyid Kutub'u tekfir etmişsin' dedi.

- İşte olayın can alıcı bölümü burası -

Ben de ona: 'Sen ne diyorsun? Ben mi tekfir etmişim Seyyid Kutub'u?' dedim.

O da: 'Sen, Seyyid Kutub, Hadid sûresinde ve zannedersem 'Kul huvAllahu ehad' sûresinde Vahdet-i Vücud akîdesini kabul ediyor demişsin' diye bana yanıt verdi.

Ben ona: 'Evet, tasavvufçuların sözünü nakletmiş ve onun bu sözünden Vahdet-i Vücud sözünü söylediğinden başka bir şey anlaşılmamakta. Ancak sen derslerime gelen birisi olarak bizleri en iyi tanıyanlardan birisisin. Bizim bir kuralımız var: 'Bizler insanları küfre düşseler bile ancak hüccet ikame ettikten sonra tekfir ederiz.' Ben yanı başınızdayken, böyle bir boykot kararını nasıl alırsınız? Bir kişi gönderip, neden Seyyid Kutub'u tekfir edip etmediğimin doğruluğunu araştırmıyorsun?' dedim.

O gün damadım Nizam'ın evine geldiğinde yanında Ali es-Sitri de vardı. Ona 'Seyyid Kutub şu sûrede şöyle şöyle diyor….' dedim.

O da kalkıp: 'Seyyid Kutub'un, kitaplarının başka bir yerinde Allah'a, Resûlune ve Tevhîd'e iman ettiğini bize gösterdi …' dedi.

Ona şöyle dedik: 'Bak kardeşim, onun söylediği doğrular hakkında biz bir şey demedik. Bizim karşı çıktığımız sey onun kaleme aldığı yanlış söylemleri, ortaya koyduğu bâtıllarıdır.'

Tüm bu açıklamalarımıza rağmen, adı geçen bu şahıs, Müctema' adlı dergide, 'Şeyh el-Elbani, Seyyid Kutub'u tekfir ediyor' başlıklı birkaç makale daha yayınladı.

Olay gerçekten çok uzun. Bizi ilgilendiren tarafı ise, bizler ona meramımızı anlatıyor, ne demek istediğimizi söylüyoruz, o ise kalkıp arkamızdan 'el-Elbani, Seyyid Kutub'u tekfir ediyor' diyor. Bu adam aynen 'Şeyh el-Elbani, Seyyid Kutub'u falanca yerde övdü' diyen kimse gibidir. Bu insanlar heva sahibi kişilerdir. Elimizden, onlar için Allah'a dua etmekten başka bir şey gelmemektedir.

**"İnsanları, imana gelsinler diye sen mi zorlayacaksın."**[41,42]

[41] Yunus Suresi, 99. ayet

[42] Şeyh'e ait "Mefahimu Yecibu en Tusahhah [Tashîh Edilmesi Gereken Mefhumlar]" adlı ses kaydı

Şeyh Allâme Muhammed Nasıruddîn el-Elbani, "El-Avâsım mimmâ fî Kutubi Seyyid Kutub mine'l-Kavâsım [Seyyid Kutub'un Kitaplarındaki Başlıca Âfetler]" isimli kitabın sonuna şu dipnotları düşmüştür:

"Seyyid Kutub'a verdiğin tüm reddiyeler hak ve doğrudur. Bu reddiyelerini okuyan ve az da olsa İslam kültürüne sahip olan okuyucu, Seyyid Kutub'un İslam dîninin usûl ve fer'ini bilmediğini anlar.

Kardeşim Rebî'! Bu kişinin İslam dîni hakkındaki cehâletini ve inhirâfını ortaya koymandan dolayı, Allahu Teâlâ senin mükâfatını en güzel sekilde versin."[43]

[43] Bu bölüm, Şeyh el-Elbani (rahimehUllah)'ın, ömrünün son günlerinde bizzat eliyle yazdığı bir kağıttan alınmıştır.

# ŞEYH MUHAMMED BİN SALİH EL-USEYMÎN (RAHİMEHULLAH)'IN SÖZLERİ

Soru: Gençlere, Seyyid Kutub'un kitaplarını, özellikle de "Fî Zılâli'l-Kur'ân", "Yoldaki İşaretler" ve "Beni Neden İdam Ettiler?" adlı eserlerini okumalarını tavsiye eden kişi hakkında ki görüşünüz nedir?

Cevap: "Benim görüşüm şöyledir -Allah seni mübarek kılsın-: Allah'a, Resûlu'ne ve Müslüman kardeşlerine nasihat etmek isteyen kimse, insanları eski âlimlerin yazdığı tefsir kitaplarını ve diğer kitapları okumaya teşvik eder. O kitaplar, daha bereketli ve sonradan gelenlerin kaleme aldıklarından daha güzeldir.

Seyyid Kutub'ın tefsirinde çok büyük yanlışlar vardır. Allah'tan, onun günahlarını affetmesini umarız. O, İstiva'nın tefsirinde ve "Kul huvAllahu ahad" sûresinin

tefsirinde ve bazı Resûl'leri ağza alınmayacak şeylerle nitelemesinde çok büyük yanlışlara düşmüştür."[44]

[44] "Akvâlu'l-Ulema fi İbtâli Kavâidi ve Makaalâti Adnan Arur" adlı kayıt. Bilahâre Şeyh, 1421.02.24 tarihinde bunun üzerine imza atmıştır.

# ŞEYH MUHAMMED BİN SALİH EL-USEYMÎN'İN SEYYİD KUTUB HAKKINDA SORULAN BİR SORUYA TAFSİLATLI CEVABI

Soru: "Seyyid Kutub, İslam âleminde bir fikir ile ortaya çıktı. İnsanlar onun hakkında çok ihtilafa düştüler. Kimisi onu övdükçe övdü; kimisi ise onu yerden yere vurdu. Şeyhimizden, bu konuda bize kapsamlı bir açıklama yapmasını arzu ediyoruz. Bu adama karşı Müslümanın konumu nasıl olmalıdır? Çünkü Seyyid, İslam âleminde iz bırakmıştır. Yine onun kitap ve telif cinsinden olmak üzere eserleri vardır. Fazîletli şahsınızdan bir beyan murad ediyoruz."

Cevap: "Müslüman gençlik arasında, ne Seyyid Kutub ne de Seyyid Kutub'dan başka biri olsun, belirli bir kişi etrafında nizâ ve husûmet olmasını uygun görmüyorum. Bilakis nizâ şer'î hüküm konusunda olur. Örneğin: Kutub'un veya bir başkasının bir kavlini arz eder ve sorarız:

'Bu kavil hak mıdır yoksa bâtıl mıdır?'

Sonra o kavli dikkatlice tetkik ederiz ve eğer hak ise kabul ederiz. Yok eğer bâtıl ise, o kavli reddederiz. Gençler arasında husûmet ve nizâ olması, muayyen bir şahsı alma ve reddetme hususuna gelince bu, yanlıştır ve büyük bir hatadır.

Seyyid Kutub, masum değildir. Seyyid Kutub'un fevkındeki âlimler de masum değildirler; Seyyid Kutub'un dûnundaki âlimler de masum değildirler. Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem) dışındaki herkesin kavli, alınabilir de terk de edilebilir. Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem)'in kavlini almak ise, her hâlükârda vaciptir.

Bunun için ben, gençlerin belirli bir kimse mihverinde nizâ ve husûmete girişmelerini, bu şahıs kim olursa olsun, nehyediyorum. Çünkü eğer husûmetler bu cihet üzere olursa, hasım olan kişi, belki bu şahsın söylediği bir hakkı bâtıl görebilir; veya belki de bu şahsın söylediği bir bâtıla destek olabilir. İşte bu, büyük bir tehlikedir.

Çünkü bir kimse, eğer bir şahsa taassup derecesinde bağlı ise, başka biri de o şahsa karşı olan başka bir kişiye mutaassıbâne bağlı olacaktır. Bu durumda da, karşıdaki kişiye taassup ile bağlı olan, diğeri hakkında, söylemediği

bir şeyi söyleyecektir veya sözünü tevil edecektir ya da benzer bir şey yapacaktır. İkincisi de, belki de onun söylediği şeyi inkâr edecek veya onun söylediği bâtıl sözü tevcih edecektir.

Ben derim ki: Şahıslar hakkında konuşmayalım. Şahıslara, mutaassıbâne bağlı olmayalım. Seyyid Kutub, amel yurdundan karşılık yurduna intikal etmiştir. Onun ve aynı şekilde diğer ilim ehlinin hesap görücüsü, Allahu Teâlâ'dır.

Hakkı, ister Seyyid Kutub'dan gelsin, ister başkasından gelsin, kabul etmek vaciptir. Bâtılı da ister Seyyid Kutub'dan, isterse başkasından gelsin, reddetmek aynen vaciptir. Bundan veya şundan, kimden olursa olsun yazılan ya da işitilen bir bâtıldan sakındırmak da vaciptir.

Kardeşlerimize nasihatim budur. Belirli bir şahıs hakkında konuşmak, çekişmek, o şahsı almak veya reddetmek uygun düşmez.

Seyyid Kutub'a gelince: Onun eserleri hakkındaki fikrim, diğerleri hakkında olduğu gibidir. Eserleri içerisinde hak da vardır, bâtıl da.

Kimse masum değildir fakat örneğin Seyyid Kutub'un eserleri, Şeyh Muhammed Nasıruddîn el-Elbani'nin eserleri

gibi değildir. Aralarında dağlar kadar fark vardır. Bu ilk adamın (Seyyid Kutub'un) eserleri, edebiyat ve genel kültüre dair şeylerden ibarettir.

O (Seyyid Kutub), Şeyh el-Elbani gibi tahkîk ve ilme sahip değildir.

Bunun için benim görüşüm şu ki; hak, her insandan alınır. Bâtıl da her insandan reddedilir. Husûmet ve çekişmenin, bölünme ve birleşmenin çerçevesinin (belirli/bazı) şahıs isimlerinin etrafında şekillendirilmesi bize yakışmaz, hatta caiz de olmaz."

## ŞEYH MUHAMMED BİN SALİH EL-USEYMÎN'E SORULAN BAŞKA BİR SORU

Soru: "Muhterem Şeyh Allâme Muhammed bin Salih el-Useymîn'e soruldu: -Allah sizi mükâfatlandırsın-, şu soruma cevap rica ediyorum: Biz, Seyyid Kutub'un haddi aşmalarının pek çoğunu biliyoruz. Fakat öyle bir şey var ki ben bunu kendisinden işitmedim. Bu hususu son dönemde, ilim talebelerinin birinden işittim ama ikna olamadım. Bu talebe şöyle demişti: 'Seyyid Kutub, Vahdet-i Vücûd'cu biriydi.' Tabi ki bu, apaçık küfürdür. Seyyid Kutub, vahdet-i vücûda itikad eden birisi miydi? Cevap rica ediyorum -Allah sizi hayırla mükâfatlandırsın-."

Şeyh'in cevabı: "Seyyid Kutub'un kitaplarını biraz mütâlaa ettim. Bu kişinin durumunu bilmiyorum. Fakat âlimler, onun tefsîr alanındaki 'Zılâlu'l Kur'ân (Kur'ân'ın Gölgeleri)' adlı eserine ilişkin yazılar yazmışlardır. Âlimler bu eser aleyhindeki mülahazalarını kaydetmişlerdir. Örneğin Şeyh Abdullah ed-Duveyş (rahimehUllah)'ın yazdıkları; kardeşimiz Şeyh Rebî' el-Medhalî'nin bu tefsir

aleyhinde, tefsirde ve diğer alanlarda Seyyid Kutub aleyhinde yazdığı mülahazalar gibi...

Bunları gözden geçirmek isteyenler, sayılan eserlere müraacat edebilirler."[45]

Seyyid Kutub, Hadîd Sûresi'nin tefsîrinde şöyle demiştir:

"Mutasavvıflar, bu en büyük esas hakîkatı almışlar ve bu hakîkate çok ihtimam göstermişlerdir. Bu hakîkate giden pek çok yol tutmuşlardır. Onlardan kimisi 'varlıktaki her şeyde Allah'ı gördüğünü', kimisi 'varlıktaki her şeyin ardında Allah'ı gördüğünü', kimisi 'varlıkta sadece Allah'ı gördüğünü, Allah'tan gayrını görmediğini' söylemişlerdir. Bunların hepsi de, hakîkate işaret eden sözlerdir.

Bu alandaki zayıf lafızların zahirinin ötesine geçersek, mücmel anlamda onların yaşamı bu tasavvura binaen ihmal ettiklerini alabiliriz. Mutlak dengesi dahilinde İslam, beşer kalbinden, bu hakîkati idrak etmesini, bu hakîkat ile ve bu hakîkat için yaşamasını dilemektedir."[46]

[45] Şeyh Useymin ve Şeyh Medhalî'nin Cidde'deki ikinci açık görüşme kaydı. Daha sonra bu kayıt, Şeyh Muhammed tarafından, hicrî 24/02/1421 tarihinde imzalanmıştır.

[46] Seyyid Kutub, Zılâl, 6/3479-3480

# ŞEYH MUHAMMED BİN SALİH EL-USEYMÎN'İN SEYYİD KUTUB'UN TEFSİRİ HAKKINDA SORULAN BİR SORUYA VERDİĞİ CEVABI

Muhterem Şeyh Muhammed bin Salih el-Useymîn (rahimehUllah)'a "Fî Zılâli'l-Kur'ân" adlı kitabın yazarı ve bu yazarın tefsirdeki menheci hakkında soru soruldu. Şeyh Useymîn bu soruya şöyle cevap verdi:

"Şüphesiz ki bu adam ve kitabı hakkında, İbni Kesir Tefsîri, İbni Sa'dî Tefsîri, Kurtubî Tefsîri -içinde hadis hususunda çeşitli zayıf noktalar bulunmasına rağmen- gibi diğer tefsir kitapları arasında (zikredilmek sûretiyle) pek çok söz söylendi. Bu sayılan tefsir kitapları, Seyyid Kutub'un tesfîrinden bin kat daha zengin ve yeterlidir.

Ed-Duveyş ve el-Elbani gibi bazı ilim ehli de 'Fî Zılâl' adlı kitap hakkındaki mülahazalarını zikretmişlerdir. Bu mülahazalar tedvîn edilmiş ve (elimizde) mevcuttur. Ben 'Fî Zılâl' adlı kitabı bütünüyle okumadım. Ancak, Seyyid Kutub'un İhlas Sûresi tefsîrini okudum. Seyyid Kutub,

İhlas Sûresi tefsîrinde, Ehli Sünnet ve'l-Cemaat'ın üzere bulunduğu hâle muhalif büyük bir söz etmiştir. Şöyle ki Seyyid Kutub'un bu sûreyi tefsîr edişi, onun Vahdet-i Vücûd'a kâil olduğuna delâlet etmektedir.

Aynı şekilde Seyyid Kutub'un, '**İstiva'** lafzını egemenlik ve kudret olarak tefsir etmesi de şunu bilmemizi iktiza etmektedir ki: onun kitabı, bir tefsir kitabı değildir. Zaten yazar da bizzat kendisi bunu zikretmiş ve eserini 'Kur'ân'ın Gölgeleri' olarak adlandırmıştır. İlim talebeleri, bu adamı veya herhangi başka bir adamı, aralarında hilaf ve bölünme sebebi kılmamalıdırlar. İlim talebeleri nezdinde velâ ve berâ kavramları herhangi bir kişinin lehi veya aleyhi çerçevesinde inşa edilmemelidir."[47]

[47] "Adnan Arur'un Kaide ve Sözlerinin Bâtıllığı" Konusunda Âlimlerin Kavilleri. Daha sonra bu kayıt, Şeyh Muhammed tarafından, hicrî 24/02/1421 tarihinde imzalanmıştır.

# ŞEYH SALİH BİN FEVZAN'IN SÖZLERİ

Seyyid Kutub, Allahu Teâlâ'nın, Bakara Sûresi 176. âyetinde geçen **"...köleler..."** lafzı hakkında, "Fî Zılâli'l Kur'ân" adlı eserinde şöyle yazmıştır:

"Bu, köleliğin bir dünya nizamı olduğu, muamelenin bu mesel üzerine cereyan ettiği bir dönemde idi. Nitekim Müslümanlar ve düşmanları arasında esirler köleleştiriliyordu. Dünya kölelik dışı başka bir nizamı tanıyıncaya dek, İslam'ın başka türlü bir muamele ortaya koyma seçeneği yoktu."[48]

Şeyh Salih bin Fevzan'a bir mecliste şöyle denildi:

"Muhterem Şeyh, bazı çağdaş yazarlar, bu dînin, cahiliyye köle nizamını kabul etmeye evvel emirde mecbur kaldığını düşünmektedirler."

[48] Seyyid Kutub, Zılâl, 3/1669; Seyyid Kutub bu ibareyi, Bakara Sûresi'nin tefsîrinde (1/230), Mü'minûn Sûresi'nin tefsîrinde (4/2455) ve Muhammed Sûresi'nin tefsîrinde (6/3258) tekrarlamıştır.

Muhterem Şeyh Salih dedi ki: "Euzu billah (Allah'a sığınırım)."

Aynı kişi şöyle devam etti: "Bununla birlikte İslam, keffaret ve 'mevali hususunda vacip kılınan köle azat etme' gibi kapıları açma yöntemi ile köleliğin kurutulmasına ve tedrîcen son bulmasına çalışmıştır. Buna göre, teşrî koyanın maksadı, bu nizamın tedrîcen izale edilmesidir. Sizin bu konuya bakışınız nedir?"

Şeyh Salih el-Fevzân dedi ki: "Bu, pek çok yazar ve müfekkirin tekrar tekrar dile getirdiği bir düşünce olmasına rağmen bâtıl bir sözdür -Allah'a sığınırız-. Âlimlerin tekrarladığı bir sözdür demiyoruz. Bilakis, onların kendilerini adlandırdığı gibi 'müfekkirlerin' tekrarladığı bir sözdür diyoruz.

Maalesef davetçiler de onların kavillerini alıyorlar. Bu, Seyyid Kutub'un 'Fî Zılâli'l Kur'ân' adlı tefsîrinde mevcuttur ve o, şu sözü söylemektedir:

'Şüphesiz ki İslam, köleliği ikrar etmemektedir. İslam, köleliğe ancak, insanların saldırısından ve köle sahiplerinin muhalefetinden endişe ettiği için müsaade etmiştir. İslam, köleliğe güzel bir üslup dahilinde, yani sanki Allahu teâlâ insanlara bununla ikramda bulunuyormuş gibi izin

vermiştir. Ama İslam, köleliğin tamamen ortadan kalkıncaya dek tedrîcen kaldırılmasına işaret etmiştir.'

Bu, bâtıl bir sözdür ve ilhadtır -Allah'a sığınırız-. Bu, ilhaddır ve İslam'ı töhmet altında bırakmaktır. Ama bu sözleri söyleyen kimseler cehaletle mazurdur. Çünkü biz bu kimseleri, cehaletlerinden ötürü mazur görüyoruz ve 'onlar kafirdir' demiyoruz. Çünkü onlar cahil veya mukallit kimselerdir ve bu sözleri düşünmeden söylemişlerdir. Biz de onları, cehaletlerinden ötürü mazur addediyoruz.

Ama gelin görün ki bu söz tehlikelidir. Bu sözü birisi kasten söylese, o kişi İslam dîninden irtidat etmiş olur. Fakat biz, bu kimselerin cahil olduklarını söylüyoruz. Onlar yalnızca edebiyatçıdırlar ve öğrendikleri şeyleri yazmaktadırlar. Onlar böyle bir makale görmüşler ve buna sevinmişlerdir çünkü -kendi zanlarına göre- kafirlere karşı bir reddiye buldukları zehabına kapılmışlardır.

Çünkü kafirler 'Şüphesiz ki İslam, insanları metalaştırıyor; şüphesiz ki İslam insanları köleleştiriyor vs. vs.' demektedirler. Bu yazarlar da, o kafirlere karşı, cahilce reddiye ileri sürmek istemişlerdir.

Cahil kimse düşmanı reddettiği zaman, ancak düşmanın şerrini artırır ve düşman da bâtılına daha da sarılmak ister.

Reddetmek ilim ile olur, duygusal veya cahilce davranışlarla olmaz. Bilakis reddetmek, ilim ve burhan ile olur. Aksi takdirde insanın susması ve bilmediği tehlikeli konularda konuşmaması gerekir. Bu söz, bâtıldır. Bu sözü kasten söyleyen kimse tekfir edilir. Yok bu sözü cahillikle veya taklitçilikle söyleyen kimse ise cehaletine binaen mazur sayılır. Cehalet de öldüren bir âfettir -Allah'a sığınırız-. İslam, köleliği ikrar etmiştir. Kölelik, İslam'dan önce de semavi dinlerde[49] mevcut olan eski bir konudur.

Yine kölelik, Allah yolunda cihad mevcut oldukça da devam edecektir. Kölelik mevcut olur çünkü o, Allah yolunda cihad ile ilgili bir husustur. Bu, Allah (celle ve alâ)'nın hükmüdür. Bu hususta kimseye torpil veya kayırma yoktur. İslam açıklama yapmaktan ve 'bu, bâtıldır' demekten aciz değildir ki!

Örneğin putlara ibadet etme konusunda, faiz konusunda, zina konusunda, cahiliyye cürümleri konusunda 'bunlar bâtıldır' demiştir.

[49] Burada daha evlâ olan, "eş-şerâî/şerîatlar" lafzının kullanılmasıdır. Çünkü "diyânât/dinler" kelimesi, halkı, bazılarının zannettiği gibi, sanki ortada Allah tarafından indirilmiş din ve akîdelerin çok sayıda olduğu şeklinde bir vehme sürüklemektedir. Bu ifade, Allahu Teâlâ'nın: **"Şüphesiz ki Allah katında din, İslam'dır..."** (Âl-i İmran Sûresi, 19. ayet) şeklindeki kavli ile çelişmektedir. Ama "şerâî/şeriatlar" ifadesi, Allahu Teâlâ'nın: "Sizin her biriniz için bir şeriat ve bir yol kıldık..." (Maide Sûresi: 48. ayet) kavline muvafıktır. [Bu dipnot risalenin arapça aslındandır. Allah en doğrusunu bilendir. Yayıncı]

İslam cesurdur; geri adım atmaz ve insanlara şirin görünmeye de çalışmaz. Bilakis İslam, bâtılın reddini açıkça beyan eder; bâtılı hükümsüz kılar. Bu, Allah'ın hükmüdür.

Eğer kölelik bâtıl olsaydı, İslam insanlara bunu kötü bir şey olarak bildirirdi; bilakis 'bu, bâtıldır ve caiz değildir' derdi. Kölelik, ister kabul etsinler, ister kabul etmesinler, Allah yolunda cihad baki kaldıkça baki kalacak şer'î bir hükümdür.

Evet, köleliğin sebebi, Allah'ı inkâr etmektir ve kölelik de küfürde ısrar eden ve Allah'a ibadet etmekten büyüklenerek yüz çevirenler için bir cezadır. Kölelik sadece, azad edilme ile ortadan kalkar.

Âlimler, köleliği: 'O, küfür sebebi ile insana kaim olan hükmî acziyettir' şeklinde tarif etmişlerdir. Köleliğin sebebi, onların dediği gibi Müslüman esirler için kafirlerin köleleştirilmesi ve buna mukabil ortaya çıkan bir durum değildir. Mirasa mâni olan hususlar bâbındaki ferâiz kitaplarına müraacat et.

Allahu Teâlâ köleliği, 'sağın mülkü' olarak adlandırmış ve cariye edinilmesini mübah kılmıştır. Nebî (sallAllahu aleyhi ve sellem) de cariye edinmiştir.[50]

Tüm bunlar da köleliğin hak olduğuna delâlet etmektedir.[51]

---

[50] Yani: Kadınları ki burada bahsedilen 'köle kadınlardır=cariyelerdir'

[51] Allah, bu sağlam reddiyesinden ötürü Şeyh Fevzan'ı hayırla mükâfatlandırsın. Şeyh Fevzan sayesinde âlimin, bilgiçlik taslayan cahil kimseye olan üstünlüğü aşikâr olmuştur. [Görüldüğü gibi bu konu çok hassas bir konudur. Aslında bu konunun, bir iki paragrafla açıklanması kolay değil. Hele de günümüzde sapık fırkalar arasında zikrettiğimiz Harici zihniyetinde olan IŞİD gibi bir örgütün Irak'ta köle ve cariyeler edindiği bir dönemde bu hususları dünyaya açıklamak epey bir ilim gerektiriyor. Bugün bazı yazarlar, dinlerinden utanç duymakta ve bu nedenle de konuları, ecnebîlerin hoşlanacağı şelkilde tevil etmekteler. İslam'ın savaş-barış-ganimet-kölelik-cariyelik hukuku açıktır. Müslüman olan kimse bunları olduğu gibi kabul eder ve tevil etme yoluna gitmez. Her cihad akabinde bu hukuk tatbik edilmiştir. Örneğin Muhammed bin Mesleme isimli bir sahabî, Buhari'de geçen bir hadiste, bir gazve sonrası şöyle diyor: “Bu gazvede payıma 3 cariye düştü; üçünü de sattım”. Şimdi kimse kalkıp da İslam'ı, batılı ecnebîlerin keyfine göre tecdîd edemez. Dediğimiz gibi İslam'ın cihad-savaş-barış-ganimet-kölelik hukuku farklıdır. Müslüman olan kimseler de bu hukuku tevil etmeden kabul etmek zorundadır. Şeyh'in de dediği gibi Allah'ın hak kıldığı bir şeyi kimse bâtıl kılamaz. Dileyen bu hükümlerin hikmetini tefekkür edebilir; ama tevil edemez.

Örneğin Nisa Sûresinin 34. âyeti hakkında da pek çok mealci oynama yapmıştır. **"..... onları (kadınları) dövün...."** şeklinde bir ifade var orada. Elbetteki âyetin başı ve sonu var. Sadece, **"dövün"** kısmı hakkında yazacağım için o cümleciği kopyaladım. Şimdi Yaşar Nuri Öztürk vaktiyle bu kısmı **"dövün"** olarak tercüme etti. Sonra feminist hareketten falan epey çekindiği, batılılara izahat yapmaktan kaçındığı için, mealinin sonraki baskısında bu kısmı "onlardan ayrılın" şeklinde tercüme etti. Pek çok ilahiyatçı da böyle bir manevra yaptılar. Halbuki orada geçen kelime

Soru soran kişi, kardeş Adnan Arur'un (Allah ona hidayet etsin)[52] şöyle dediğini nakletmiştir: "İmam Ahmed, namazı terk edenleri tekfir ederken kınanmıyor da, kendisinden bazı ibareler sâdır oldu diye Seyyid Kutub neden kınanıyor? Yine deriz ki bu, toplumları tekfir ediyor. Tüm bu toplumlar aleyhine, çoğunluğu namaz kılmıyor gerekçesi ile kafir oldukları şeklinde hüküm veren İmam Ahmed (rahimehUllah) neden kınanmıyor?" Muhterem şahsınızın bu konudaki yorumu nedir?

Muhterem Şeyh Salih Fevzan şöyle cevap vermiştir:

---

**"dövün"** şeklinde tercüme edilmelidir. Çünkü **"darabe"** fiili harfi cersiz gelmiştir. Eğip bükmeye gerek yoktur. Âyetin baş tarafı da kesinlikle unutulmamalıdır. Ecnebîler "Müslümanlar kadın dövüyorlar" gibi yorumluyorlar ya... İşte onlar âyetin başına ve sonuna bakmıyorlar. Âyetin içinden cımbızla bir kelime çekiyorlar ve basıyorlar yaygarayı.

Müslüman insan, öncelikle âyetin anlamını olduğu gibi kabul etmeli. Nefsine ağır gelse bile bunu kabul etmeli. Anlayamasa bile bunu kabul etmeli. Sonra âyetin başını ve sonunu da bu yaygaracılara hatırlatmalı. Sonra da âyetin genel kapsamı üzerinde tefekkür etmeli. Özetleyecek olursak: Din neyse odur; üzerinde oynama, değiştirme ve tevil yapılamaz. Seyyid Kutub da kölelik konusunda yabancılara şirin görünmeye çalışmıştır.

Şunu da tekrar edeyim ki "kölelik/cariyelik" konusu şu an için hassas bir konudur ve 1-2 paragraf ile izahı yapılamaz. Meselenin altyapısı çok derindir. Ayrı bir makale, hatta ayrı bir eser halinde üzerinde çalışılmalıdır…Mütercimin notu]

[52] Bu Adnan, işi sulandıran ve bâtıl ile Seyyid Kutub'a destek çıkan şu kimselerden biridir. [Bu adam hâlâ piyasada dolaşmakta ve daha düne kadar ümmetin gençlerini Suriye'ki sözde cihada çekmek için sağda solda propaganda yapmaktadır. Yayıncının notu]

"İmam Ahmed, delilleri ve delil çıkarma yollarını bilen bir üstadtır, âlimdir. Seyyid Kutub ise cahildir; ne ilmi, ne marifeti, ne de söylediği şeylere delîli vardır. İmam Ahmed ile Seyyid Kutub'u bir tutmak, zulümdür. Çünkü İmam Ahmed'in nezdinde namazı kasten terk eden kimselerin kafir olduğuna dair Kitab ve Sünnet'ten pek çok delîl vardır. Seyyid Kutub ise Müslümanların umûmunu tekfîr ederken tek bir delîle bile sahip değildir. Bilakis deliller, Seyyid Kutub'un söylediklerinin aksinedir."[53]

Yine Arur şöyle demiştir: "Menhec hükümleri hakkında Seyyid Kutub gibi kelam eden hiç kimse göremedim. Seyyid Kutub'un yazılarının çoğu, menhec hususunda isabetli idi."

Bu soruyu açması istenince de Arur şöyle cevap verdi: "Burada minhac sözcüğü ile onun zamanındaki -yani 1950'lerdeki- 'değiştirmeler', 'seçimler', 'tutuklamalar' gibi konular kasdedilmiştir."

Şeyh Salih şöyle cevap vermiştir: "O bilmiyor; çünkü o, cahildir. Biz ise -Allah'a hamd olsun- biliyoruz ki Seyyid Kutub'dan önceki âlimler de sonraki âlimler de Seyyid Kutub'a muhaliftirler. Evet."

[53] Şeyh Salih bin Fevzan tarafından kayıta yapılan bir ilave

"Şüphesiz ki Seyyid Kutub eğer bir müctehid ise, bu nedenle ecirlendirilir" denilebilir mi?

Muhterem Şeyh Salih -Allah onu korusun-, bu soruya cevaben demiştir ki: "Seyyid Kutub ictihad ehlinden değildir ki onun hakkında böyle bir şey denilebilsin. Sadece şöyle denilebilir: 'Şüphesiz ki Seyyid Kutub cahildir ve cehaletinden ötürü mazurdur.' Ayrıca akîde meseleleri ictihad alanı değildir çünkü bu meseleler tevkîfîdir."[54]

Salih Fevzan'a, "Zılâlu'l-Kur'ân (Kur'ân'ın Gölgeleri)" adlı kitabı okuma hakkında soru soruldu.

Kendisi şöyle cevap verdi: "Zılâl okumak... Bu eserde teori vardır. Çünkü Zılâl, içinde pek çok teori mevcut olan şeyleri içermektedir. Gençliğin Zılâl ile olan bağlantısına gelince; gençler bu eserden, teori konusu olan fikirleri almaktadırlar ki bu da gençliğin fikirleri üzerinde kötü bir etki yapabilmektedir. (Halbuki elimizde) İbni Kesir Tefsîri ve Selef âlimlerine ait pek çok tefsir var ki bunlar, Zılâl gibi bir tefsîre ihtiyaç bırakmayacak niteliktedir.

[54] "Adnan Arur'un Kaide ve Sözlerinin Bâtıllığı Konusunda Âlimlerin Sözleri." isimli çalışma. Bu açıklama, işte bu reddiyenin dipnotu üzerine Şeyh Salih (Allah onu korusun)'un el yazısı ile yazılan bir yorumdan alınmıştır.

Aslında Zılâl, bir tefsir değildir. Zılâl ancak, sûrelerin mücmel anlamını araştıran, veya Kur'ân hakkında genel anlamda bir mânâ araştırması yapan bir kitaptır. Zılâl, eski zaman âlimlerinin bildiği anlamda bir tefsir değildir. O âlimlere göre tefsir; Kur'ân'ın mânâlarını rivayetler ile şerh etmek; Kur'ân'daki, lügate ve belağate dair incelikleri ve Kur'ân'daki şer'î hükümleri beyan etmektir; bunların hepsinden önce de tefsir, Allah (subhânehû ve teâlâ)'nın âyet ve sûrelerden neyi murad ettiğinin beyan edilmesidir.

Fî Zılâli'l Kur'ân ise mücmel bir tefsirdir. Bu eseri, 'konulu tefsîr' olarak adlandırabiliriz. Fî Zılâl, bu asırda tanınmış konulu tefsirlerdendir. Fakat bu tefsir içerisindeki sûfi ibarelerine ve Kur'ân'ın 'müzik ve ritim' şeklinde tanımlanması gibi Kur'ân'a uygun düşmeyen tabirlere itimat edilmez.

Aynı şekilde Fî Zılâl, Ulûhiyet Tevhîdi'ni işlememektedir; genellikle sadece Rubûbiyet Tevhîdi'ni ele almaktadır. Ulûhiyet Tevhîdi'nden bir şey zikredildiği zaman ise Fî Zılâl, Hakimiyet Tevhîdi üzerinde odaklanmaktadır. Şüphesiz ki hakimiyet de Ulûhiyet'in bir türüdür fakat talep edilen Ulûhiyet sadece o değildir. Ayrıca Fî Zılâl, sıfatları, dalâlet ehlinin yolu üzere tevil etmektedir.

Fî Zılâl adlı kitap, İbni Kesir Tefsîri ve diğer tefsir kitapları arasında yer alamaz. Benim görüşüm budur. Eğer tefsirler Selef'in kitaplarından, akîdeye özen gösteren ve Kur'ân'ın tefsîrine ihtimam gösteren ve şer'î hükümleri titizlikle ele alan kitaplar arasından seçilirse işte bu, gençlik için daha münasip olacaktır."[55]

[55] Bu Şeyh bin Baz'ın genel nasîhati çerçevesinde söylediklerinin derlendiği kayıttandır (9/8/1412 Hicrî tarihindeki buluşma)

# ŞEYH ABDULMUHSİN BİN HAMED EL-ABBAD EL-BEDR'İN SÖZLERİ

Medine âlimi Şeyh Abdulmuhsin bin Hamed el-Abbad, Seyyid Kutub'ın kitapları ve bu kitapların okunup okunmaması hakkında sorulan suale cevaben şöyle demiştir:

Derim ki: Şüphesiz ki Seyyid Kutub, eserlerinden de anlaşılacağı üzere herhangi bir yazardır. Seyyid Kutub, ilmî meselelerde sözüne başvurulacak âlimlerden biri değildir. O, infial ve hamasetle yazdığı zaman kalemi çarpıklaşmakta, ayağı kaymakta ve vahim hatalara düşmektedir.

Örneğin o, 'Kur'ân'da Edebî Tasvir'[56] adlı eserinde Allah'ın nebîsi Musa (aleyhisselam)'ın kıssası bölümünde, Musa (aleyhisselam)'ı 'asabî mizaçlı hırçın lider' şeklinde vasfederken böyle vahim bir hataya düşmüştür.

[56] Kur'ân'da Edebî Tasvir, Seyyid Kutub, Dâr-ı Şurûk Matbaası

"Musa'yı ele alalım. Şüphesiz ki O, asabî mizaçlı hırçın lidere örnektir."[57]

Yine Seyyid Kutub, Allahu Teâlâ'nın: **"...Musa adama bir yumruk vurup işini bitirdi..."**[58] şeklindeki âyeti hakkında şöyle yazmıştır: "Burada kavmiyetçi taassup ve aynı şekilde asabî infial ortaya çıkmaktadır."

Seyyid Kutub, Allahu Teâlâ'nın **"Bir de gördü ki dün kendisinden yardım isteyen, yine kendisinden feryat edip yardım istiyor. Musa ona: 'Hakîkaten belli ki sen bir azgınsın' dedi."**[59] âyeti hakkında da şöyle demiştir:

'Ama Musa, dün azmettiği gibi yine diğer adam aleyhine azmetti. Taassup ve atılganlığı ona istiğfarını, pişmanlığını, korku ve farkındalığını unutturmuştu. Neyse ki aleyhine azmettiği adam, Musa'ya ne yaptığını hatırlattı ve bunun üzerine Musa durumu fark edip haşyet duydu.'

Yine Seyyid Kutub, mü'minlerin emîri Osman bin Affan hakkında, " Sosyal Adalet" adlı kitabında şunları yazarak vahim bir hataya düşmüştür:

---

[57] Kur'ân'da Edebî Tasvir, Seyyid Kutub, Sayfa: 162-163, Dâr-ı Şurûk Matbaası

[58] Kasas Suresi, 15. ayet

[59] Kasas Suresi, 18. ayet

'Biz, kendisinden önceki Şeyhayn'in halifeliklerinin tabiî bir uzantısı olarak Ali'nin halifeliğine itibar etmeye meylediyoruz. Şüphesiz ki Osman'ın dönemi, o ikisinin arasındaki bir boşluk dönemidir.'[60]

Seyyid Kutub, Osman (radıyAllahu anh) hakkında ayrıca şöyle demiştir: 'Halifeliğin, çok yaşlı bir kişi olan Osman'a verilmesi isabetsiz olmuştur. Osman'ın, İslam'ın gereklerini ifa edecek azmi zayıflamıştı; Mervan ve onun ardındaki Ümeyyeoğullarının tuzağına dayanacak iradesi zayıf idi.'[61]

Seyyid Kutub, Osman (radıyAllahu anh) hakkında ayrıca şöyle de demiştir: 'Sonunda Osman'a karşı bir ayaklanma başladı. Bu ayaklanmanın içerisinde hak, bâtıl ile; hayır da şer ile karıştı. Fakat işlere İslam'ın gözü ile bakan ve durumları İslam'ın ruhu ile hisseden kimseler şuna karar vermelidirler ki, genel anlamda bu ayaklanma, İslam'ın ruhuna ve yönelimine Osman'ın konumundan -daha ince bir ifade ile, Mervan'ın duruşundan ve onun ardındaki Ümeyyeoğullarının duruşundan- daha yakın olmuştur!!'[62]

---

[60] Sosyal Adalet, Seyyid Kutub, Sayfa: 206, 5. Baskı

[61] Sosyal Adalet, Seyyid Kutub, Sayfa: 186, 5. Baskı

[62] Sosyal Adalet, Seyyid Kutub, Sayfa: 189, 5. Baskı [Yukarıda da kaydettiğimiz gibi Seyyid Kutub, Osman (radıyAllahu anh)'a karşı ayaklananları, haklı devrimciler olarak telakkî etmektedir. Bu tavır da Şia'nın tavrı ile birebir örtüşmektedir. Şimdi size bir Şia sitesinde geçen bir metinden sadece 1 adet satırı tercüme edeceğiz ve ne demek istediğimiz daha iyi anlaşılacaktır inşeAllah. Cümle şu: "Ebu Lulu (aleyhisselam), Ömer (lanetullahi aleyh)'i öldürdüğünde...." Görüldüğü gibi Ömer

Yine Seyyid Kutub, Muaviye ve Amr bin el-Âs (radıyAllahu anhuma) hakkında şöyle demiştir:

'Muaviye ve arkadaşı Amr, Ali'ye olan üstünlüklerini, kişilerin içini iyi bilmekle ve uygun zamanda en uygun bir sekilde davranma konusunda daha tecrübeli olmakla değil, her türlü silahı kullanmada özgür olmalarından dolayı kazanmışlardır. Buna karşılık Ali'nin ahlakı, verdiği bu mücadelede sadece uygun araçları kullanmada sınırlı kılıyordu.

Muaviye ve arkadaşı yalana, sahtekârlığa, hileye, münafıklığa, rüşvete ve kişileri satın almaya meylederken, Ali bu aşağılık konuma inemezdi. Bu yüzden o ikisinin başarması ve Ali'nin kaybetmesi normaldi. Ama bu kaybetme öyle bir kaybetmedir ki, her türlü elde edilen başarıdan daha şereflidir.'[63]

İşte bunun için ben size, Seyyid Kutub'un kitaplarını okumamanızı; (bunun yerine) âkıbeti emin ve okuyucusuna fayda veren kitapları okumakla meşgul olmanızı nasihat ediyorum.

(radıyAllahu anh)'ın katili Ebu Lulu'dan "aleyhisselam" diye bahsediyorlar. Ayrıca parantez içinde Ömer (radıyAllahu anh)'a lanet okuyorlar. Burda Şia hakkındaki yorumunuzu size bırakıyoruz!? Mütercimin notu]

[63] Kutubun ve Şahsiyatun, Seyyid Kutub, Sayfa: 242, Dâr-ı Şurûk Basımı

**"Ve onlardan sonra gelenler derler ki: Rabbimiz bizi ve bizden önce îman ile geçmiş kardeşlerimizi mağfiret et ve îman edenlere kalplerimizde kin tutturma! Rabbimiz! Muhakkak ki sen Rauf'sun, Rahîm'sin!!"**[64]

Şeyh'e "Zılâlu'l-Kur'ân" kitabı hakkında soru soruldu.

Şeyh bu soruya şöyle cevab verdi: "Seyyid Kutub (rahimehUllah)'ın 'Zılâlu'l-Kur'ân' veya 'Fî Zılâli'l-Kur'ân' adlı kitabı, rey üzerine bina edilmiş modern tefsirlerdendir. Bu tefsir, nakil üzerine veya hadis üzerine kurulmuş değildir. Malumdur ki rey ehli ve kendi reyleri ile kelam edenler ve kendi üslupları ile konuşanlar, hata da ederler doğru da söylerler. Onlar isabet de ederler, hata da ederler.

Neyin doğru neyin yanlış olduğunu anlayamayan veya anlama imkanı bulamayan kimseler için en sağlıklısı, Fî Zılâl'e başvurmamak ve ancak İbni Kesir Tefsîri, İbni Cerir Tefsîri, son dönemlerde gelen Şeyh AbdurRahman es-Sa'dî'nin Tefsîri gibi muteber âlimlerin kitaplarına müraacat etmektir. Bu sayılanlar, âlimlerin tefsirleridir.

Seyyid Kutub (rahimehUllah) ise edebiyatçılar içerisinde yer alan bir yazardır. Yani o, kendi üslubu ve lafızları ile yazar ve konuşur. Onun sözü, hadis üzerine bina edilmiş değildir. Bunun için insan, Seyyid Kutub'u okuduğu zaman

[64] Haşr Sûresi, 10. âyet

onun '...falanca ve filanca dedi ki ...Allah Resûlu şöyle şöyle buyurdu...' dediğini göremez.

Yani Seyyid Kutub, rivayetleri toplayıp da bu rivayetlere itina gösteren ravilerden nakilde bulunmaz. Çünkü Fî Zılâl, rivayet üzere bina edilmiş değildir. Fî Zılâl ancak, 'akıl' ve 'rey ile kelam etme'[65] üzerine bina edilmiştir. Bunun için de içerisinde sahih olmayan sözler de isabetli olmayan sözler de vardır.

Ömür kısadır ve insanın her şeyi okuyabilecek imkânı yoktur. Durum böyle olunca da yararlı ve içerisinde faidenin muhakkak mevcut olduğu eserleri, ilim ehlinin sözlerini okumak gerekir. İlim ehli âlimlerdir; yazarlar değildir. Yazarlar, âlimlerden farklıdır. 'Yazar' demek, 'âlim' demek değildir.

Yazar, yazma ve cümle kurma kabiliyeti olan kimsedir. Yazar, konuştuğu zaman kullandığı sözlerin bazısı doğru bazısı ise hatalıdır. Yazar, bazen bir anlatımda bulunur ama tabirinde hata edebilir ve sağlam olmayan, uygun olmayan bir ibare getirebilir. Çünkü yazar, kendi kelâmını sıralamış ve kendi ibaresini tabir etmiştir.

İşte bunun için, Seyyid Kutub'un kelâmında uygun olmayan kelimeler gelmiştir; Seyyid Kutub'un kelâmında,

[65] İşte bu, Mu'tezile'nin ve heva ehlinin yoludur.

eserlerinde ve tefsîrinde yerinde olmayan, uygun olmayan, bir Müslüman'ın ağzına alamayacağı ve söyleyemeyeceği kelimeler gelmiştir.

Tevhîd'in Seyyid Kutub'un şerh ettiği gibi şerh edilmesi kavline gelince bu, kesinlikle doğru olmayan bir kavildir. Tevhid, Seyyid Kutub'un kelâmından alınamaz. Tevhid ancak, 'Buhari' ve onun gibi tahkîk ehli âlimlerin sözlerinden alınabilir.

Çünkü bu âlimler, senedleri ve hadisleri Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve alâ âlihî ve sellem)'den nakletmişler, Tevhîd'i beyan etmişler, Tevhîd'i ve Tevhîd'in hakîkatini bilmişlerdir. Yine aynı şekilde Tevhîd hususundaki ilimleri, inşâ ve inşâ üslüpları üzerine ve edebî yazılar üzerine olmayan; ilimlerini âlimlerin kelâmı üzere, rivayetler üzere, Allah'ın kelâmı ve Resûlu (salavâtUllahi ve selâmuhu ve berekâtuhu aleyhi)'nin kelâmı üzere bina eden âlimler de böyledirler. İşte hakîkat budur ki bu âlimler Tevhîd hakkında yazmış ve Tevhîd konusu ile iştigal etmişlerdir."[66]

[66] Bu, hicrî 07/11/1414 tarihinde Mescid-i Nebevî'de yapılan 'Sünen-i Nesâi' dersinden sonra kendisine sorulan bir sorudur.

# ŞEYH MUHAMMED EMAN EL-CÂMÎ (RAHİMEHULLAH)'IN SÖZLERİ

İslam Üniversitesi-Akîde Bölümü eski başkanı ve Mescid-i Nebevî[67] Müderrisi Allâme Muhammed Eman el-Câmî (rahimehUllah) şöyle demiştir:

"Seyyid Kutub'un Zılâl adlı kitabı, rivayete dayanmayan ve lügavî de olmayan bir tefsirdir. Bilakis Zılâl, Eş'arîlerin reyleri, Vahdet-i Vücûd görüşleri ve tasavvufçuların reyleri arasında bir inşa, karıştırma ve yamadır. Zaten o Eş'arîdir ve bu hususta tartışma yoktur. Ben yeni yetişen talebelere, Zılâl kitabını okumamalarını nasihat ediyorum. Kıdemli talebelere yani ilim talebelerine ise, içerisinde mevcut olan bâtılı, nasihat bâbından yeni yetişen talebelere açıklamaları için Zılâl'i okumalarını nasihat ediyorum."

[67] Hicrî 04/1413 tarihinde verilen 'Allah'a Davette Ehl-i Sünnet ve'l- Cemaat'ın Menheci Hakkında Sorulan Sorulara Cevaplar' konulu konferans kayıtı

Şeyh'e, "Kur'ân, Allah yapısıdır; kul yapısı değildir"[68] gibi kavil ederek ve Musa (aleyhissalâtu vesselam) hakkında Onun 'asabî mizaçlı atılgan kişiye örnek olduğu' şeklinde sözler söyleyerek[69] pek çok bid'ate düşen bir adam hakkında sual edildi.

Şeyh dedi ki: "Birinci Soru: 'Kur'ân, Allah yapısıdır; kul yapısı değildir' sözü caiz midir? Bu, saf zihinleri karıştırabilecek tehlikeli bir sözdür. Çünkü acemi talebe, 'Kur'ân, Allah yapısıdır' şeklindeki sözü işitince buradan 'Allah'ın kelamı Allah yapısıdır' gibi bir şey anlayabilir; 'yapı' sözcüğü ile, 'Allah tarafından yapılmış, yaratılmış' anlamını çıkarabilir; 'tüm kainatı yapan, tüm kainatı yaratan (Allah), Kur'ân'ı da yapmıştır, yaratmıştır' gibi bir zehaba kapılabilir. Bu, Allah'ı inkâr etmektir. Çünkü Kur'ân, yaratılmış değildir. Bilakis Kur'ân, Allah'ın kelâmıdır.

Allahu Teâlâ buyuruyor ki:

**"Ve eğer müşriklerden biri senden eman isterse, Allah'ın kelâmını işitinceye kadar ona eman ver..."**[70]

---

[68] Seyyid Kutub, Fî Zılâli'l Kur'ân, 5/2719

[69] Seyyid Kutub, Edebî Tasvir; 200, 201, 203; Dâr-ı Şurûk, 13. Baskı

[70] Tevbe Sûresi, 6. âyet

Müşriklerin ve müşrik olmayanların Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem)'den işittikleri kelâm, mushaf kapakları arasındaki işte bu Kur'ândır.

O halde 'Kur'ân, Allah yapısıdır' demek büyük bir hatadır ve insanların kafasını karıştırmaktır.[71]

Musa (aleyhisselam)'ın 'asabî mizaçlı atılgan kişiye misal teşkil ettiği' şeklindeki söze gelince; Musa kimdir? Allah'ın kelîmidir, Resul'lerden biridir, kendilerini kusurlu görmenin küfür ve irtidat olduğu ulu'l-azm Nebî'lerden biridir. Kim Nebî'lerden herhangi birini kusurlu görürse o, tüm Nebî'leri kusurlu görmüş gibidir ve kafir olmuştur.

Yine kim, Nebî'lerden herhangi birinin risaletini ve nübüvvetini inkâr ederse, kafir olur. Çünkü Nebî'lerin birini inkâr etmek, hepsini inkâr etmektir. Bunlar, Allah'ı takdir edemeyen, Allah'ın Resul'lerinin ve Allah'ın kitaplarının kıymetini bilmeyen laik kimselerin laflarıdır.

Eğer bu sözler kitaplarda yazılı ise, bu soru soran kişiye, bu cehennemî soruları sorduktan sonra bunların hangi kitapta geçtiğini bize bildirmesi gerekir ki biz de o kitaba karşı dikkatli olalım.

[71] [Burdaki paragrafa göre de "Kur'ân mahluk mudur?" tartışması çerçevesinde Seyyid Kutub'un yeni bir sentezi ile karşılaşıyoruz. O güya, Mu'tezile ile Selef arasında bir sentez yapmaya çalışmış ama neticede yine Mu'tezilî gibi davranarak hata etmiştir…Mütercimin notu]

Onun (Seyyid Kutub'un) Vahdet-i Vücûd'a[72] kail olduğunu söylüyor. Vahdet-i Vücûd'un mânâsını biliyor musunuz? Huzurda bulunanların hepsi ilim talebesi olsaydı, Vahdet-i Vücûd'u açıklama ihtiyacı duymazdım ama bu söz belki de Vahdet-i Vücûd'un anlamını tasavvur edemeyen kimselere de ulaşmıştır ve bu nedenle de Vahdet-i Vücûd'un ne demek olduğunu beyan etmeyi gerekli görüyorum. Vahdet-i Vücûd'un manası tüm bu varlığın tek bir ayn olmasıdır. Yani: 'Yaratıcı' ve 'Yaratılan', 'Rab' ve 'Kul' denemez. Tüm evren tek bir şeydir, varlığın tekliğidir. Vahdet-i Vücûd, İbni Arabî'nin dînidir.

Bu İbni Arabî[73] maruf İbni el-Arabî değildir. İbni el-Arabî -inşâAllah- Ehli Sünnet'tendir ve Malikî imamlarındandır. Münkir İbni Arabî ise inkârcılığın zirvesindedir. Hatta Şeyhulİslam İbni Teymiyye'nin dediğine göre İbni Arabî, Kureyş kafirlerinin bile söylemediği şeyler söylemiştir. Öyle ki İbni Arabî, kendisi ile Allah'ın aynı şey olduğu, tüm kainatın tek bir şey olduğu, Yaratıcı ile yaratılanın aynı mertebede olduğu

[72] Seyyid Kutub, Zılâl, 6/3479, 6/4002, Hadîd ve İhlas sûreleri

[73] [Yukarıda da değindiğimiz gibi Vahdet-i Vücud fikrini sistematize eden filozof Muhyiddin İbni Arabî'dir. Kendisine filozof diyorum; 'İslam âlimi' diyemiyorum çünkü o, ontoloji alanında bir tez ileri sürmüş bir ideologdur. Sorun şu ki o, tezini desteklemek için âyet ve hadisleri kullanmaya çalışmış ve bu nedenle de kendisini İslam âlimi gibi tanıtmaya çabalamıştır. Lakîn ideolojisi eski Hint-Çin-Yunan filozoflarından aşırılmış bir ideolojidir… Mütercimin notu]

zannına dahî kapılmıştır. İşte Vahdet-i Vücûd budur ve Vahdet-i Vücûd'a itikad eden kimse de Müslüman elbisesi giyse bile mürtedtir.

Soru soran kişi, bu yazarın (Seyyid Kutub'un), Osman hakkında ta'n ettiğini zikrediyor. Kimbilir belki de o (Seyyid Kutub), teşeyyü'[74] hastalığına tutulmuştur. Bu, daha önce geçenlere ve kendisinden geldiği bilinen hususlara nisbeten onun en hafif hastalıklarındandır."

Soru soran diyor ki: "Yazar, 'Sosyal Adalet'[75] adlı kitabında Osman hakkında pek çok ta'nda bulunuyor. Bu soruyu soran kişiye şunu belirtmek gerekir ki, "Sosyal Adalet" adlı kitabın yazarı Cennet ve Cehennem hakkında şüphe duymaktadır. Kendisi Cennet ve Cehennem'den ve bunların muhtevasındaki gaybî hususlardan şüphe ettiğine göre demekki o, akılcılık hastalığına tutulmuştur. Onun bir akılcı olduğunu bilmiyordum. Akılcılar, akıllı değildirler ve bu günlerde sayıları epeyce artmıştır. Kelâm âlimlerine, 'akıl ehli' ve 'akıl ashabı' denir.

Bugün Amerika'yı merkez edinen yeni akılcılık, gaybî durumlarla ilgili tüm hadisleri yeniden ele almıştır. Akılcılara göre hadîsin isnad açısından sıhhatli olması yeterli gelmemektedir. Bilakis onların kaidesi, sahih

[74] Şialaşma veya Şia'nın fikirlerinden etkilenip onlar gibi düşünme vs.

[75] Seyyid Kutub, Sosyal Adalet; 144, 155, 159, 160, 161, 163, 172

hadisleri, özellikle de Deccal, Mehdi, Cennet ve Cehennem'den bahseden hadisleri kesinlikle akıllara arz etmektir. Kimin aklına? Bizim gibi sıradan insanların aklına değil; akılcıların akıllarına (sunmaktır). Eğer akılcıların aklı yatarsa kabul etmek, yok aklı yatmazsa ondan uzak durmaktır.

Gençlerimize nasihatım ise; yaşlarına, ilim ve seviyelerine uygun maruf kitaplarla, müelliflerinin selîm akîde ve selîm menhec ile maruf olduğu kitaplarla yetinmeleridir ki böylece olgunlaşsınlar. Gençlerin, ellerine düşen her şeyi okumaları da gerekmez. Çünkü insanlar içerisinde, yazar ve ilim talebeleri içerisinde pek çok kimse bu akılcılara hüsnü zan besleyebilir ve netîcede bu hüsnü zanlarının kurbanı olabilirler.

Bunun için madem ki elimizde menhec açısından sağlam kitaplar, müelliflerinin selîm akîdeli olduğu kitaplar var; o halde her elinize geçeni okumaya ihtiyacınız yok demektir. Size nasihatım şu ki; bu seviyede, sıhhatli kitaplara odaklanın sonra da yaş ve ilim ilerledikçe derinleşin.

Muvaffakiyet, Allah'tandır. Salat ve selam, Nebîmiz Muhammed'e, O (sallAllahu aleyhi ve sellem)'in âline ve ashabına olsun."[76]

[76] Mescid-i Nebevî'deki Sorular ve Cevaplar Kayıtı, hicrî 22/06/1404

# ŞEYH SALİH BİN SAAD ES-SUHEYMÎ'NİN SÖZLERİ

Muhterem Şeyh Suheymî (Allah oınu korusun)'a, 'Kur'ân, Allah yapısıdır; kul yapısı değildir' diyerek; Musa (aleyhisselam) hakkında 'O, asabî mizaçlı atılgan lidere örnektir' diyerek; Vahdet-i Vücûd'a kail olarak; 'Sosyal Adalet' adlı kitabında Osman (radıyAllahu anh) hakkında pek çok yaralayıcı ifadede bulunarak; Cennet ve Cehennem'den şüphe ederek; Cehmiyye'nin ve Eş'arîler'in metodu üzere bazı sıfatları nefyederek; kendi cemaatı haricinde kimseyi istisna etmeden tüm ümmeti tekfir ederek; Selef'in kelâmının aksine 'Resûl'ler, Rubûbiyet Tevhîdi'ne davet etmişlerdir; kitaplar da Rubûbiyet Tevhîdi için inmiştir' diyerek; 'Lâ ilâhe illAllah' Kelime-i Tevhîd'ini 'Hakimiyet' şeklinde tefsir ederek pek çok bid'ate düşen bir adam hakkında soru soruldu.

Soru: 'Muhterem Şeyh: Bu adama karşı nasıl bir duruş sergilenmelidir? O, aynı ile bid'atçı sayılır mı? Çünkü ben bazı gençlerin 'O, bid'atçı sayılamaz çünkü ona hüccet

ikame edilmemiştir' şeklindeki sözlerini yadırgıyorum. Ben onun (Seyyid Kutub'un) 'Zılâlu'l Kur'ân' adlı kitabında İbni Kesir (rahimehUllah)'ın tefsîrinden bazı sözleri naklettiğini gördüm. Selefi Salih'in kitaplarından nakilde bulunması, ona hüccetin ikame edildiği anlamına gelebilir mi? Çünkü o (Seyyid Kutub), Selef'in kitaplarını bilip tanımaktadır. Muhterem şahsınızdan bu husus hakkında detaylı bir açıklama yapmanızı murad ediyoruz. Allah sizi hayırla mükâfatlandırsın."

Şeyh dedi ki: "Bu konu, hüccetin ikamesi, delîli bilme ve tanıma hakkında detaylı açıklama yapmayı gerektirecek bir konu değildir. Şüphe yok ki bu durum, kesinlikle İslam dahilinde yaşayan, 'Lâ ilâhe illAllah' ve 'Muhammedun ResûlUllah'a şehadet eden, sonra da soru soran kişinin işaret ettiği tehlikeli durumlardan birine düşen kimse hakkındadır.

Fakat ben, 'bi'dat, kendisinin aslî menheci olan ve soru soran kişinin işaret ettiği menhec gibi tüm işlerini bid'at üzere bina eden kimse' ile 'davetinin aslı ve menhecinin aslı bid'at olmayan ama bazı bid'atlere düşen kimse' arasında fark gözetiyorum. 'Aslî menheci ve daveti bid'at olan kimse' şüphesiz bid'atçıdır. Hatta bu vasıfla o, -eğer cehalet durumu olmasa idi- bid'atçı türlerinin en büyüklerinden sayılırdı.

Bu kişinin (Seyyid Kutub'un) cahil olduğu açıkça belli oluyor. Çünkü bid'atçıların cahil olmaları durumunda, buna göre bir hüküm vardır. Bu adam (Seyyid Kutub) gibi, şu zavallı yazarlar gibi şeriatı bilmeyen cahil cühela hakkında Selef'in ne söylediğini biliyorsunuz. Bu kişiler belki hayrı murad etmişlerdir ama buna muvaffak olamamışlar, insanlar aleyhine hüküm vermede, güzel davranamadıkları bazı işlerin zikrinde gelişigüzel savruluvermişler; kendilerini, ikame etmeye ehil olmadıkları işlere hasretmişlerdir.

Halbuki bu işleri, kendilerini bu konulara hasretmek yerine, ilim ehline ve âlimlere emanet etmeleri gerekirdi. Yani... Şüphesiz ki bu menhec, ister işaret olunan bu kişinin menheci olsun, isterse onun karakterindeki herhangi birinin menheci olsun, bid'atçı bir menhecdir ve bu menhecin sahibi de bid'at ehlidir.

Hüccetin ikame edilmesi konusuna gelince bu, onunla Allah arasındaki husus ile ilgili bir konudur. Ama onun ameli bid'attır, kendisi de bid'atçıdır. Bunda şek ve şüphe yoktur. Kendisi ile Allah arasında olan hususa gelince; eğer o, cahil ise -ki durum böyle gösteriyor- o, cahiller ve mazeret ehli arasında, durumları Allah'a bırakılan kimseler arasında telakkî edilir. Ancak bu şeylerin çoğu yakışıksız, hatta Müslümana caiz olmayan şeylerdir. Yani kim bunlara itikad ederse o, tehlike üzeredir.

Yani özetle: İşaret olunan bu menhec, -ister bu adam söylesin, isterse başka biri söylesin- külliyen bid'attır. Bu menhec, Allah'a davetin, Selef'in menhecinin dışında ve herhangi bir hizip esasına göre yapılmasıdır. Bunun için de, bu menhec sebebi ile bu yanlışlara düşmüşlerdir. Şüphesiz ki onlar, menheclerinden ayrılmak istemiyorlar ve şüphesiz ki onlar, bid'atçıdırlar ve onların hakkında 'bid'atçı oldukları' cihetinde hüküm verilir.

Durumları bu dereceye gelmeyen bazı tâbilere bakılır. Onların hakkında verilecek 'bid'atçı' hükmü, sâdır olan bid'atın türüne, aynı şekilde hüccetin ikame edilme durumuna ve üzerinde bulundukları menhece bağlıdır. Onlardan her kim bu duruma etkilenme nedeni ile düşmüşse ama tüm bu (bid'atçı) işlere itikad etmiyorsa veya kendisini bu işlerden uzak tutmaya çalışıyorsa, ama bu (bid'atçı) cemaatlere bağlanma (tehlikesine) düşmüşse; o kimse bilgilendirilir, durumu anlaması sağlanır ve 'bid'atçı' olarak çağrılması hususunda acele edilmez.

Ama bu (bid'atçı) hâl üzere devam eden kimseler bid'atçıdırlar ve -onlara hüccet ikame edilmemiş olsa bile- bid'atçı olmaları hususunda şüphe yoktur ve bu, o kimse ile Allah arasındadır."[77]

[77] Tahâviye Şerhi, İsra ve Miraç bâbının bitiminden sonrası, hicrî 1413 yılı Mescid-i Nebevî kayıtları

# HÂTİME-SON SÖZ

Okuyucu kardeşim! Seyyid Kutub'un muhalefetlerinin bu veciz beyanından ve âlimlerin onun kitapları hakkındaki kavillerinden sonra, Seyyid Kutub'u bâtıl ile savunmak bize hak mıdır?

Seyyid Kutub'u reddeden, onun kitaplarındaki dalâlet ve muhalefetleri beyan eden âlimlere leke sürmek bize hak mıdır?

Seyyid Kutub'u imam ve müceddid olarak nitelemek bize hak mıdır?

Onun kitapları hakkında, 'faydalı olan şeyleri alalım; kötü olan şeyleri terk edelim' demek bize hak mıdır?

Eğer cevabın 'hayır, hak değildir' ise, okuyucu kardeşim, benim senden temennî ettiğim şey de böyle cevap

vermendir. Yok eğer cevabın 'evet, haktır' ise sana şunu derim:

O halde -Allah sana bereket versin-, rafızîlerin, eş'arîlerin, sufilerin, bid'at ve dalâlet ehlinden olan diğer kimselerin özürlerini neden kabul etmiyoruz? Onların hata ve muhalefetleri de Seyyid Kutub'un muhalefetleri ile aynı değil mi?

Seyyid Kutub'u savunan pek çok kardeşimizi, niçin rafızîleri ve sufileri şiddetle eleştirirken, onların hatalarını reddederken; ama Seyyid Kutub'un hata ve muhalefetlerini gözardı ederken görüyoruz?

Niçin büyük âlimlerin sözlerini terk ettik de küçüklerin ve cahil cühelânın sözlerini aldık?

Niçin dîni eğip büker, dînin bazı hususlarını allayıp pullar ve (diğer) bazı hususlarını çirkin görür olduk?

Bid'at ve heva ehlini reddetme işini, -eğer bu reddetme işi, sevdiğimiz kişilere karşı yapılacaksa- niçin savsaklar olduk? Halbuki hak ve doğru olan, sevdiğimiz kişiler bile olsalar, bid'at ve heva ehlini reddetmektir. Bize muhalif olan kişiler reddedileceği zaman ise niçin bu reddetme işine (bunca) sevinir ve sevinçten uçar olduk?

Bu soruları sana bırakıyorum, okuyucu kardeşim! Bu risaleyi de sadece, sana muhabbet beslediğim ve senin hakka hidayet olunman arzusu ile yazdım. Başka da bir gayem olmamıştır.

Doğru yola hidayet eden ve muvaffak kılan, Allah'tır. Allah, Nebîmiz Muhammed'e salât ve selam eylesin.

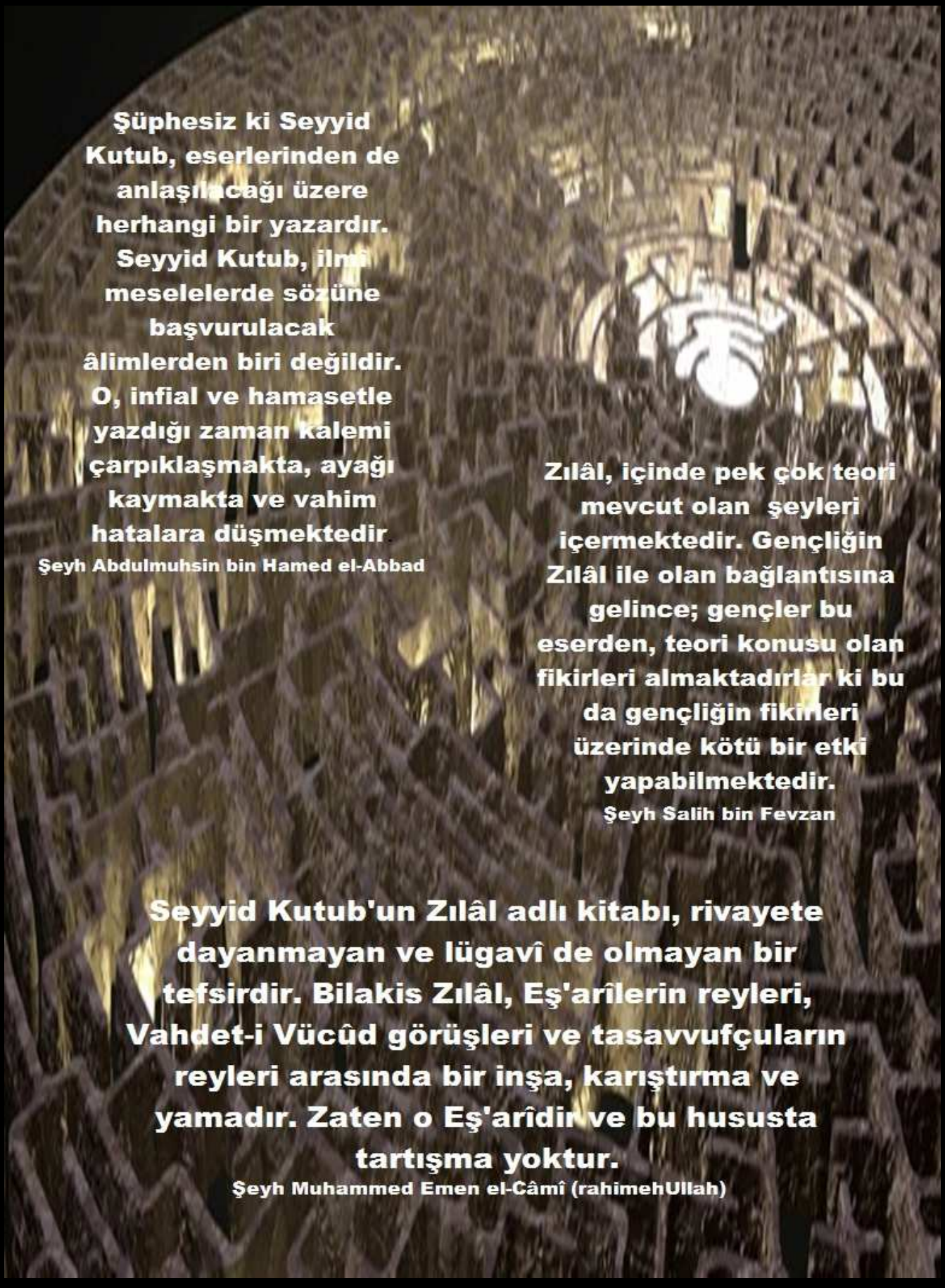

Şüphesiz ki Seyyid Kutub, eserlerinden de anlaşılacağı üzere herhangi bir yazardır. Seyyid Kutub, ilmi meselelerde sözüne başvurulacak âlimlerden biri değildir. O, infial ve hamasetle yazdığı zaman kalemi çarpıklaşmakta, ayağı kaymakta ve vahim hatalara düşmektedir

Şeyh Abdulmuhsin bin Hamed el-Abbad

Zılâl, içinde pek çok teori mevcut olan şeyleri içermektedir. Gençliğin Zılâl ile olan bağlantısına gelince; gençler bu eserden, teori konusu olan fikirleri almaktadırlar ki bu da gençliğin fikirleri üzerinde kötü bir etki yapabilmektedir.

Şeyh Salih bin Fevzan

Seyyid Kutub'un Zılâl adlı kitabı, rivayete dayanmayan ve lügavî de olmayan bir tefsirdir. Bilakis Zılâl, Eş'arîlerin reyleri, Vahdet-i Vücûd görüşleri ve tasavvufçuların reyleri arasında bir inşa, karıştırma ve yamadır. Zaten o Eş'arîdir ve bu hususta tartışma yoktur.

Şeyh Muhammed Emen el-Câmî (rahimehUllah)